

 **laiškai
lietuviams**

9

rugsėjis / september 1975

M. K. ČIURLIONIS	255	Saulė Jautokaitė
GĖRIO SKLEIDIMO BŪDAI IR PRIEMONĖS	259	Alfonsas Grauslys
GELBĖKIME TIKĖJIMĄ LIETUVOJE	263	K. R.
TŪKSTANTI MYLIŲ DVIRAČIU	264	Anicetas Tamošaitis, S.J.
KELIAI Į ŠEIMOS ĮPRASMINIMĄ	268	J. Miškinis
DĖL KO MERGAITĖ LIKO VIENA?	272	E. V-nė
MEILĖS MATAS	273	A. Augustinavičiūtė
NUGAIRINTOS ŠIRDYS ...	275	Nijolė Jankutė
TRUMPAI IŠ VISUR	277	J. Prunskis
KALBA	279	J. Vaišnys, S.J.
TĖVYNĖJE	281	D. ir G. Vakariai
FILMAI	283	J. Prunskis
ATGARSIAI	285	

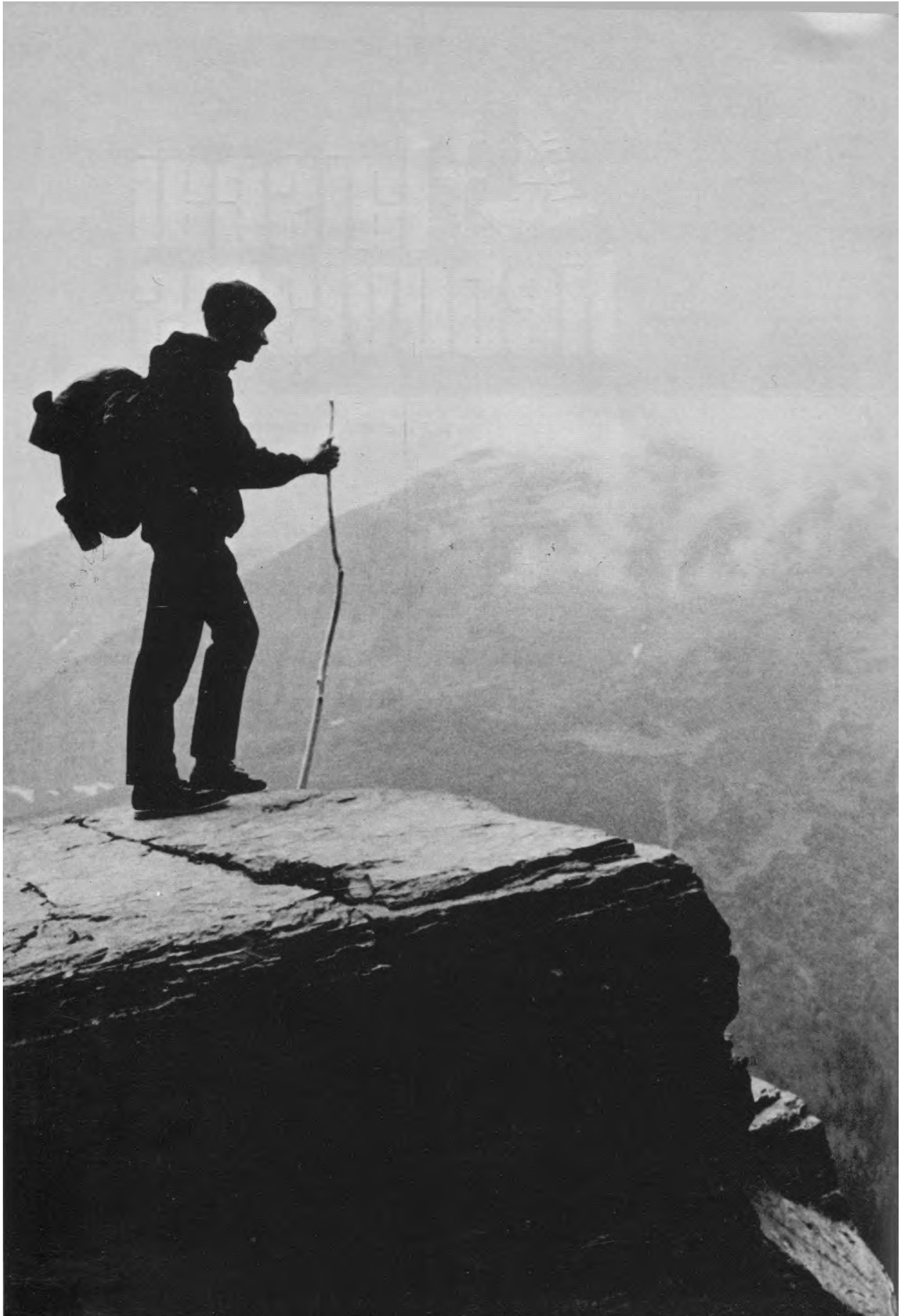
Šis "L.L." numeris iliustruotas fotografijomis iš dr. R. Sidrio spalvotų skaidriu ciklo "Kelionė aplink pasaulį". 254 psl. nuotrauka iš Glacier National Park, Montana, 1968 m. Viršelio nuotrauka — "Pumpurai".

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$6.00, single copy 60 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing office.

1975 / RUGSĖJIS - SEPTEMBER / VOLUME XXVI, NO. 9

Rugsėjo mėnesį atsidaro mokyklų durys, ir koridoriai prisipildo jaunatviško klegesio. Bet ne tam klegesiu, o rimtam darbui ir pasiruošimui gyvenimui jie čia susirinko. Čia jie ir mokysis, ir žais, ir sportuos. Neretai iškyla problema, kaip suderinti mokslą su sportu, kad juodu vienas kitą remtų ir padėtų visapusiškam jaunuolio išsiauklėjimui bei subrendimui. Sportas jaunuoliui būtinas, bet jis nėra tikslas, o tik priemonė. Gražiai apie tai yra pasakęs vienas žymiausių šio šimtmečio atletų Jesse Owens: "Sportas nėra viskas. Tai tik dalis pilnutinio žmogaus. Norint būti tikrai išauklėtu, reikia visko gauti. Jeigu išbrauksime iš žmogaus gyvenimo nors vieną kurią sritį, jį nuskriausime. Mano supratimu, sportas jaunimui būtinas, bet ne viskas. Todėl jaunimas turi įsisąmoninti, kad sportas yra tik dalis pilnutinio žmogaus auklėjimo. Sporto aikštė ir žaidimą, koks jis bebūtų, laikau etikos mokykla. Jeigu kiekvienas supras ir persiims tuo, ką sporto aikštė duoda, jis bus laimingas. Trofėjai ir medaliai apsi-traukia dulkėmis, bet jei suprasime sporto auklėjamąją reikšmę ir visa širdimi pasisavinsime etikos taisykles, tai sportas bus savo misiją atlikęs, nes širdyje dulkės niekad nenusės".

M. K. ČIURLIONIS

SAULĖ JAUTOKAITĖ

Kiekviena tauta turi savo žymiuosius vyrus ir moteris, kuriuos prisimena jų sukaktuvinėmis progomis. Šiomet turime du jubiliejų švenčiančius žymius asmenis: vysk. Motiejų Valančių ir Mikalojų Konstantiną Čiurlionį.

M. K. Čiurlionis, gimęs prieš šimtą metų, buvo įdomus tuo, kad, baigęs dvi muzikos konservatorijas ir pasiruošęs muzikos profesijai, paliko mums labiausiai žinomas kaip originalus dailininkas.

ČIURLIONIS — MUZIKAS

Čiurlionis savo muzikinius gabumus pradėjo rodyti jau vaikystėje. Kai Sofija Kymanaitė, busimoji Čiurlionio žmona, nuvyko į Druskininkus susipažinti su jo tėvais, buvo nustebinta visų vaikų muzikos pamėgimu. Jie mušdavosi dėl pianino, o kad nė vienas nebūtų nuskriaustas, tėvas iškabino tvarkaraštį, kur buvo bene 14 ar 16 dienos valandų, griežtai padalintų tarp "pianistų", ir iš mažo namuko nuo ankstyvo ryto lig vakaro sklido muzika.

Trylikos metų Čiurlionis buvo priimtas į kunigaikščio Oginskio orkestro mokyklą Plungėje, kur jis pramoko groti keliais instrumentais ir pradėjo bandyti savo paties kompozicinius mėginimus. Kai jis atliko savo paties kompozicijas per Oginskio vardines, pats kunigaikštis pažadėjo jį išsiųsti į Varšuvos konservatoriją. Baigęs konservatoriją, Čiurlionis atsisako Liublino muzikos mokyklos mokytojo vietos ir pasilieka Varšuvoje verstis privačiomis pamokomis. Šiame laikotarpyje sukuria simfoninę poemą "Miške" paskelbtam konkursui. Už šį kūrinį jam suteikiama pirmoji premija, bet, sužinojus, kad šio kūrinio autorius yra lietuvis, jam premija nebuvo duota. Čiurlionis dėl to nesijaudina, nes kunigaikščio Oginskio dėka jis atsiduria Leipcigo konservatorijoje.

Kai Čiurlionis mokėsi Varšuvoje, kūrė Chopino romantinėje, melancholiškoje įtakoje. O čia, Leipcige, jam daro įtaką vokiškoji muzika. Ypač jis gerbia Bachą. "Pra-

džiai rekomenduoju skambinti Bacho mažus preliudus, nes be jo, man rodos, neįmanoma būti rimtu muziku". Baigus Leipcigo konservatoriją, jam buvo pasiūlyta vieta Varšuvos konservatorijoje, bet ir tos vietos jis atsisako, vėl pasitenkindamas privačiomis pamokomis Varšuvos didikų šeimose.

Gyvendamas Varšuvoje, jis nesimaišo viešojo gyvenimo intrigose. Būdamas labai nedrąsus ir kuklus, palaikydavo ryšius tik su keliais draugais. Jis susibičiuliauja su Volmanų šeima, kuri ruošdavo muzikos vakarus. Juose Čiurlionis turėjo progos paskambinti savo kūriniais. Volmanų šeimos paskatintas ir paremtas, jis išvyksta į Dresdeną, Prahą, Vieną, Niurnbergą, Miuncheną, kur gali aplankyti šių miestų meno galerijas ir susipažinti su įvairių menininkų kūriniais.

Kompozitoriaus Čiurlionio kūryba susideda daugiausia iš instrumentalinės muzikos kūrinių. Be smulkesnių muzikos kūrinių, kaip sonatų, preliudų, fugų, kanonų, kvartetų, dainų, kantatos chorui ir orkestrui "De Profundis", Čiurlionis sukuria didžiausius ir žinomiausius savo muzikos veikalus, dvi simfonines poemas: "Miške" ir "Jūra".

Čiurlionis savo muzikos kūrinuose neparodė tokio individualumo, kaip savo dailės kūrinuose. Savo muziką jis rašo 19-tojo šimtmečio romantikų vokiečių kompozitorių įtakoje. Nors parodo originalumo, bet vis dėlto primena vokiečius romantikus: Richard Strauss, Mahler, Bruckner.

Jeigu jo ankstyvesnėje simfoninėje poemoje "Miške" jaučiamas lyriškas, ramus, melancholiškas, paslaptingas, suvaržytas miško atvaizdavimas, tai vėlesniojoje simfoninėje poemoje "Jūra" jau galima pajusti daug laisvesnį ir komplikuotesnį muzikos kūrinį: turtingą instrumentaciją, komplikuo-tą polifoniją, pažangesnį arba modernesnį savo harmoniją, laisvesniu ritmu ir dinami-ka. Pats Čiurlionis rašo: "Norėčiau sudėti simfoniją iš bangų ošimo, iš šimtametės g-riros paslaptingos kalbos, iš žvaigždžių mirk-

M. K. Čiurlionis (1875. IX. 10/22 — 1911. III. 28 IV. 10)

sėjimo, iš mūsų dainelių (taip Čiurlionis vadindavo liaudies dainas) ir bekraščio savo ilgesio".

Iš Čiurlionio laišku sužinome, kad Sofija Kymantaitė, vėliau tapusi jo žmona, buvo parašiusi libretą operai "Jūratė", kuriai Konstantinas turėjo sukurti muziką. Gavęs šį libretą, Čiurlionis rašo: "Jūratė" man kas kart labiau patinka ir jau šiandien girdėjau truputį muzikos joje". Kas įdomiausia, kad Čiurlionis turėjo nepaprastai savotiškai keistą vaizduotę muzikoje, kaip ir dailėje. Toliau apie operą "Jūratė" jis taip rašo: "Noriu, kad įžanga į prologą arba vadinamoji "overtiūra" būtų tamsi, beveik niūri, keista ir fantastiška, kaip jūros gelmė. Galima net pavadinti "Jūros gelme", ir turėtų būti (įžanga) atliekama tamsioje salėje. Antroje šios įžangos pusėje pakyla uždanga, bet yra tamsu ir beveik nieko nematyti. Palengva išryškėja šviesiausių aksesuarų kontūrai, pirmiausia didelės fantastinės jūros žvaigždės, keistų augalų, gintaro rūmų ir t.t."

Bet atrodo, kad Čiurlionis vėliau daugiau buvo užsiėmęs tapyba ir šios operos neparašė. Jo kūrinuose ir šiaip jaučiamas detalių ir nuoseklaus išbaigimo trūkumas.

ČIURLIONIS — DAILININKAS

Kiek Čiurlionis buvo pasiruošęs muziko profesijai (baigęs dvi konservatorijas), tiek, kaip dailininkas, galima sakyti, jis buvo samokslis. Nors jis įstojo į Varšuvos dailės mokyklą, tačiau jautė, kad mokykla jam nieko neduoda savo meno vizijoms išsiskirti. Mokytojų atleistas, jis dirba savo atskiroje studijoje. Po atostogų grįžęs iš Druskininkų į Varšuvą, Čiurlionis visai nustojo lankęs meno mokyklą.

Tautiškai apsisprendęs, jis persikelia gyventi į Vilnių. Čia nuolat palaiko ryšius ir su savo tėviške — Druskininkais. Kiekvieną vasarą jis čia sugrįžta atostogauti ir tapo savo pirmuosius meno kūrinius.

Iš Čiurlionio laišku atrodo, kad jam nelabai sekėsi Vilniuje nei su darbu, nei su kūryba. Iš čia jis rašo savo buvusiai mokinei Halinai Volman į Varšuvą: "Turiu tik vieną pamoką, ir tą — sykį savaitėje. Chora, tiesą sakant, neseniai pradėjau vesti keturis kartus per savaitę. Netapau, nekomponuoju, pianino dar neturiu". O iš Druskininkų jau visai kitoks laiškas Sofijai: "Nuo ketvirtadienio tapau 8-10 val. kasdien. Nieko neiš-eina, bet tai nieko. Tapau sonatą — eski-zuose, jau visa apmesta (4 dalys), labai sunkiai eina, o labai norėčiau ją baigti kuo greičiausiai, nes jau antra pradeda man rodytis akyse. Atvešiu į Palangą — pamatysi. Kad Tu žinotum, kaip tatai malonu taip užsispyrus, pasiutusiai, taip užmiršus viską ir be nuovokos, be atsikvėpimo tapyti. Baisiai malonu". Dailininkas Čiurlionis ne visada buvo patenkintas savo kūriniais. "Visą dieną šiandien tapiau ir vakare sunaikinau, o tai retai man pasitaiko. Nieko neiš-eina, o tai, kas jau yra, kabo ant sienos kaip sąžinės priekaištas ir šnabžda man visomis savo spalvomis apie negabumą, apie stori-odiškumą ir kitus liūdnius dalykus".

Čiurlionis dalyvavo pirmojoje surengtoje lietuvių dailės parodoje, kuri buvo atidaryta Vilniuje 1907 m. Šioje parodoje daly-

vavo 23 dailininkai su 213 kūrinių, kurių didžiausią dalį sudarė tapyba. Su daugiausia paveikslų joje dalyvavo Čiurlionis, Žmuidzinavičius ir Lesčinskas.

Po parodos Vilniuje, matyt, buvo neigiamų atsiliepimų apie Čiurlionio kūrybą. Iš M. Dobužinskio atsiminimų sužinome: "1908 m. rudenį gavau žinių iš Vilniaus, kad tenai atsirado dailininkas, spalvomis vaizduojąs muzikos temas. "Keistuolio", "dekadento" ir dar griežtesni epitetai, kuriuos aš girdėjau iš mačiusių jo paveikslus ir diletantiškai apie juos sprendusių, vertė mane tikrai susidomėti tuo, matyt, nepaprastu menininku, juo labiau, kad jis, kaip buvo kalbama, yra ir kompozitorius". Ir kai Čiurlionis, nuvykęs į Petrapiilį, susipažino su Dobužinskiu ir kai pats Dobužinskis pamatė Čiurlionio kūrinius, pasakė: "Svarbiausia, kad visiškai originalu, velniai žino, viskas iš savęs". Petrapiilyje Čiurlionis vienbalsiai buvo priimtas į dailininkų grupę, iš kurių vienas jam pasakė: "Ar Jūs žinote, kad geri dailininkai dešimtmečiais stengiasi ten patekti, o Jūs iš karto".

ČIURLIONIO TAPYBA

Čiurlionis nepasitenkina savo temą ar idėją atvaizduodamas viename užbaigtame ir uždarame paveiksle. Jis temas tapo serijomis ir jas pavadina *Audros*, *Laidotuvių*, *Pasaulio sutvėrimo*, *Tvano* ciklais. Vėliau jo paveikslai gauna muzikos terminų vardus: sonata, fuga, preliudas. Nesinori tikėti, kad Čiurlionis būtų norėjęs sujungti muziką su daile. Muzika ir tapyba yra dvi priešingos kūrybos šakos. Pirmoji yra akustinė-girdimoji, atsiskleidžianti laike, o antroji yra optinė-regimoji, sustabdyta laike. Dailininkas, gal būt, pasirinko muzikinio žodyno pavadinimus todėl, kad, nesustojęs su vienu kūriniu, galėtų tęsti savo temą arba idėją toliau, kaip muzikos kūrinių, susidedantį iš kelių dalių.

Čiurlionis nėra abstraktistas, nes jo kūriniuose nerandame, kad jis sąmoningai būtų praradęs atpažįstamus objektus. Jo piešiniuose visi daiktai atpažįstami, tik gal kai kuriuose kūriniuose, kaip pvz. "Pasaulio sutvėrimo" cikle, matome šiek tiek im-

presionistiškai suabstraktintą gamtą, tačiau aiškiai galima atpažinti jos medžius, grybus, gėles. Jo simbolinės vizijos taip pat atvaizduojamos realistiškomis formomis. Jis nėra ne surrealistas, nes jo kūriniuose nėra to surrealizmui charakteringo sumaišymo realizmo su fantazija, neigiamai veikiančio žiūrovą. Dailininkas realizmą atvaizduoja simboliškai, ir jo daiktai yra matomi mums neįprastoje aplinkoje, kaip saulės laikymas rankose, valtelių plaukiojimas kartu apačioje ir virš bangų, laivas ištiestame delne ir pan. Šie meno kūriniai, mums suteikiantys pasigėrėtiną nuotaiką, dailininko yra piešiami iš jo paties patirties. Jis labai mėgo maudytis Baltijos jūroje, kai nuvykdavo atostogauti į Palangą, ir nardyti po vandeniu. Po to jis pasakodavo apie tą nuostabų pasaulį, kurį jis matęs po vandeniu, apie tuos kylančius vandens burbuliukus, apie augalų raštus, apie saulėtą dieną švytintį smėlio dugną.

Čiurlionį galime priskirti prie tų mistikų-simbolistų dailininkų, kurie anksčiau reiškėsi Anglijoje, Vokietijoje, Prancūzijoje. Anglų poetas ir dailininkas William Blake (1757 - 1827) jau kūrė savotiškus, subtilius, simbolizmo pilnus meno kūrinius. Jis tada buvo sunkiai suprantamas. Jo kūryba susilaukė dėmesio daug vėliau, po jo mirties. Vokiečių romantikas Phillip Runge (1777-1810) bandė realizuoti savo metafizines ir teorines idėjas tapyboje. Jis buvo suprojektavęs "Dienos laikų" ciklą, kuris turėjo išreikšti žmogaus ir gamtos mistišką vienybę. Iš šio ciklo yra išlikę "Rytas" ir antrojo paveikslo fragmentai: "Kūdikėlis ant pievos", "Genijai su gėlėmis". Šiuose Runge paveiksluose pilna asmeninės simbolikos, o "Kūdikėlis ant pievos" savo tema primena ir vieną Čiurlionio paveikslą. Dar vėliau Arnold Boeklin (1827-1901), Šveicarijos vokiečių tapytojas, kurį Čiurlionis labai mėgo, nusigrėžė nuo išgailėjusio tuometinio kasdieniško gyvenimo vaizdavimo, kūrė fantastišką mitologiją, norėdamas suasmeninti gamtos jėgas. Čia vėl galime pastebėti panašumą tarp Boeklino paveikslo "Mirusiųjų salos" ir Čiurlionio vieno paveikslo iš "Laidotuvių" ciklo. Jie

panašūs ne vien tiktai savo temos nuotaika, bet ir mistišku medžių atvaizdavimu. Čiurlionis, kaip ir minėti simbolistai, savo kūrinuose norėjo suasmeninti gamtą. Pvz. paveiksle "Miškas" matome ne paprastą mišką, bet lyg kažkokį miško medžių kilmingumą. Ant jų viršūnių dailininkas uždeda karūnas, kurios medžiams suteikia lyg išdidumo ir orumo. Čiurlionio meno kūrinuose labiausiai vyrauja gamta: miškas, jūra, debesys, paukščiai, saulė, mėnulis, gėlės.

Čiurlionio kūrinių, ypač tų, kuriuose daug vizijinės simbolikos, negalima taip paprastai išaiškinti, ką jie reiškia. Galime tik pasakyti tai, ką mes juose matome ir jaučiame. Kiekvienas meno kūrinys turi būti jaučiamas, bet neišaiškinamas, nes kiekvieno kūrinio interpretacija bus vis kitokia, priklausanti nuo žiūrovo nusistatymo, istorijos laikotarpio, kuriame jis gyvena, jo pasaulėžiūros, jo išsilavinimo. Tas pats kūrinys kiekvienam jo stebėtojui gali reikšti vis ką kita, nes kiekvienas jį asmeniškai išgyvena. Čiurlionio meno kūriniai reikalauja iš žiūrovo asmenišką išvalgos, o ne objektyvaus išaiškinimo, nes ir pats autorius viename laiške rašo, kad jo kūriniai yra "dyvini". "O aš tapau. Keliuos 7-tą valandą ir anksčiau ir negaliu atsitraukti, taip man baisiai norisi tapyti. Dirbu daugiau kaip 10 val. Bet argi tai darbas? Nežinau, kur dingsta laikas, viskas kažin kur dingsta, o aš sau keliauju tolimesiais horizontais savo išsvajotojo pasaulio, kuris gal ir dyvinas kiek yra, bet gera man jame".

Kiekvienos tautos menininką mes galime vertinti tarptautiniu ir tautiniu mastu. Vertinant Čiurlionį tarptautiniu mastu, jis buvo vienas iš daugelio originalių mistinių simbolistų dailininkų. Jis susikūrė savo pasaulį, kuris buvo originalus ir savitas tikrai jam vienam. Tautiniu mastu — jis buvo vienintelis toks simbolistas, originalus nuo pat savo pirmojo kūrinio iki paskutiniojo. Kaip ankstyvesnieji simbolistai nebuvo kitų įtakoje ir nedarė įtakos kitiems, taip ir Čiurlionis nepaliko pasekėjų net ir savo tautoje.

Čiurlionis anuometinės lietuvių visuomenės nebuvo suprastas ir įvertintas nei kaip

kompozitorius, nei kaip tapytojas. Kaip ir daugelio pradedančių menininkų, jo kelias buvo sunkus. Apie tai sužinome iš jo paties: "šiandien Dobužinskis apžiūrėjo mano paveikslus, labai džiaugėsi ir nutarė paimti penkis su savim į parodą Maskvon. Nors ir neduoda vilties, kad bus parodyti. Pirma, kad jau truputį per vėlu, gali pasakyti, kad nėra vietos. Antra, valdyboje vis dėlto nusveria "juodoji šimtinė", arba konservatoriai, o tie, kaip žinia, žiūri į "naujus" ir "jaunus", kaip karvė į raudoną spalvą. Matai, broliuk, kaip blogai būti "jaunam" ir "naujam".

Kai Čiurlionis paskambino savo muzikos kūrinius koncertų organizatoriams, jo kompozicijų atlikimą atidėjo. Iš jo laiško sužinome, kokia buvo tuometinė nuotaika jo atžvilgiu: "gyrė, žinoma, labai, tačiau kaip tik tai, kas nebuvo verta, o kas tikrai mano ir nauja, to, matyt, nesuprato — lieka tas moralinis pasitenkinimas (beje, liūdnas, nes norėčiau, kad mane suprastų). Vis dėlto nemanau eiti su savim į kokius nors kompromisus". Kitame laiške vėl tas pat kartojasi: "Grįžau ką tik iš "kultūrinio" lietuvių vakaro, kuriame skambinau savo kompozicijas. Žinoma, publika daug ko tikėjosi ir todėl visiškai nusivylė. Prašė mane ko nors linksmesnio, vos nepaprašė, kad duočiau geriau jiems ramybę".

Kompozitorius, ruošdamasis kurti muziką operai "Jūratė", klausia Sofijos patarimo: "Patark man, ar turiu vengti joje liaudies melodijų, ar ne? Ar turiu skaitytis su techniškais sunkumais, ar ne? Nes kai pagalvoju, kad tie mūsiškiai tokie vargšai ir nieko neturi, tai man gaila, kad ir šis darbas juos aplenks, o juk Tu ir aš norime jiems ką nors duoti. Tu mane supranti, kad nenoriu sau nusižengti, tik noriu susidaryti sunkesnę uždavinį. Noriu, kad tai galima būtų atlikti netgi Varšuvoje, o laikui atėjus, ir Vilniuje, bet dar daug vandens nutekės".

Kodėl Čiurlionis šiandien nėra žinomas kaip tarptautinis dailininkas, mes galime tikrai spėlioti. Gal būt, jeigu jis, užuot vykęs į Peterburgą, būtų pasukęs į vakarus, kur tuo metu prasidėjo reikštis įvairios meno

srovės ir į kurias buvo žiūrima atviromis akimis, gal jam būtų atsivėrusios kitos perspektyvos. Pats Čiurlionis apkaltina rusus kaip "stokojančius drašos" moderniajai tapybai. Ir pačių rusų menininkai, kuriems darė įtaką naujos vakarų Europos meno srovės, tegalėjo prisidėti prie jų savo naujomis idėjomis tikrai išvykę į užsienį. Prancūzijoje ir Vokietijoje jau reikėsi kai kurie iš Rusijos išvykę menininkai: Chagall, Jawlensky, Kandinsky, Archipenko, Malevitch.

Gal būt, jeigu Čiurlionis būtų gyvenęs ilgiau negu 35 metus, savaime jam būtų sudariusiois sąlygos patekti į tarptautinį įvairių meno srovių sukūrį ir iš ten būtų iškilęs kaip originalus dailininkas. Labai gaila, kad neseniai išleistoje tarptautinėje meno enciklopedijoje, susidedančioje iš 24 tomų, Čiurlionis nepamintetas joje net nė kaip lietuvių tautos tapybos atstovas.

Gal mes per daug ir per dažnai norime patys sau įrodyti, kad Čiurlionis yra vertas tarptautinio menininko vardo, bet per mažai tesirūpiname, kad jis būtų pristatytas tiems, kurie menininkus vertina tarptautiniu mastu ir nuo kurių priklauso menininko vardas.

Šį straipsnį apie Čiurlionį galima užbaigti jo žmonos Sofijos ištrauka apie meną, kurioje, tur būt, taip pat išreiškiamos ir paties dailininko mintys: "Kiekviena tauta turi savo gynomis pajėgomis susitverti sau daile. Tik neimkime to siaurai: dailė negali būti ankštai įsprausta į nacionalistinę dėžutę, ji plačiai skleidžia savo sparnus ir daug kartų yra aiškiai tarptautiška, nes grožio ir tiesos pajautimas bendras visiems žmonėms, taip kaip visų bendra yra trokštanti siela. Dailė negali sekti to, kas yra — ji turi eiti neišmintais takais, negali būti baili, atsargi, negali būti kaip žvakelė užkampyje; ji turi būti kaip saulė, kuri atneša naują šviesą".

Mūsų šių metų sukaktuvinininkas kompozitorius ir dailininkas Mikalojus Konstantinas Čiurlionis (1875-1911) per savo trumpą gyvenimą sukūrė ir paliko daug muzikos ir meno kūrinių, kurie liudija ne tikrai apie jo produktyvią kūrybą, bet ir apie genialų ir originalų menininką.

GĖRIO SKLEIDIMO BŪDAI IR PRIEMONĖS

ALFONSAS GRAUSLYS

Šio straipsnio autorius kun. Alfonsas Grauslys šiais metais švenčia savo auksinį kunigystės jubiliejų. Jis buvo išventintas kunigu 1925 m. birželio mėn. 14 d. "Laiškuose Lietuviams" jis bendradarbiauja jau dvidešimt metų, per tą laiką parašęs apie pusantro šimto straipsnių. Šiais metais už savo religinį veikalą "Šviesa tamsoje" jam buvo suteikta Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos premija (mecenatas kun. dr. Juozas Prunskis). Šia proga sveikiname jubiliatą ir linkime dar ilgai turtinti mūsų religinę literatūrą. Čia perspausdiname iš jo premijuotos knygos XII skyriaus IV poskyrį "Gėrio skleidimo būdai ir priemonės".

Redakcija

Šis klausimas ypač keltinas, kai susiduriame su žodžio apaštalavimu, kai reikia kurį nors mūsų pasaulėžiūrai priešingą žmogų įtikinti, paveikti. Čia reikia pastebėti, kad skleisti gėrį žodžiu nedaugelis tinka, nes reikia daug psichologinės nuojautos, daug meilės žmogui ir ypač didelio takto, kuris sugeba skirtingų įsitikinimų žmogų suprasti ir jo įsitikinimus nuo jo paties skirti. Skleidžiant gėrį žodžiu, o ir kitu būdu apaštalaujant, pirmiausia reikia elgtis taip, kaip Kristus elgėsi. Kristus *žmones mylėjo*. Jeigu jis ką smerkė, tai tik piktą valią, kurios ne tiek daug ir ne taip dažnai žmonėse yra. Tad gėrį skleidžiant, kad ir melo bei nuodėmės nekenčiant, tačiau nusikalstantį ir, mūsų supratimu, klystantį turime mylėti. Todėl nepravardžiuoti, neužgaulioti, nekeikti ir nesmerkti, bet vien tik gailėtis reikia. Kas yra dvasiškai liguistesnis, tam labiau reikia mūsų meilės vaisto. Taip elgėsi E. Leseur, kuri į netikinčius kreipdavosi žodžiais: "Mylimieji netikintieji..." Tad pirmiausia reikia žmones mylėti tokius, kokie jie yra, nes, einant neįprastu nauju keliu, jie seks tik juos mylintį.

Tuo tarpu kaip dažnai mes, *kovodami už tiesą ir gėrį, prarandame meilę*. Kovodami už krikščionybę, kovojame nekrikščioniškai.

Kun. Alfonsas Grauslys

Nekrikščioniška gi kova prieš blogį — jį labiau paskleidžia. Neveltui kard. J. H. Newman yra pasakęs: "Jei mes būtume krikščioniškai kovoję su įvairiomis klaidomis Bažnyčios istorijoje, tada jos (tos Bažnyčios) nebūtų atsimetusios nuo mūsų". Stoka meilės ir gausa neapykantos negali sukelti nieko kito, kaip tik neapykantą.

Šioje kovoje su piktu ypač reikia bijoti to viso, kas dvelkia fanatizmu, kai nematydami nieko gero kituose, o kartais ir matydami, tą gerą piktai aiškindami, jį blogiu paverčiame. "Fanatizmas manyje sukelia nenugalimą pasibaisėjimą, ir aš negaliu suprasti, kaip jis gali susiderinti su nuoširdžiu įsitikinimu. Tasai, kuris aistringai krikščionybę myli ir nori jos viešpatavimo sielose, kaip jis gali nors valandėlę pagalvoti apie tam tikslui naudojamą kitą ginklą — ne įsitikinimą. .. Kiek mažų fanatizmo veiksmų mes padarome, nekreipdami į tai dėmesio.

Ir neturėdami asmeninės puikybės, mes turime tikėjimo puikybę — vieną blogiausių puikybės rūšių" (E. Leseur). Čia ši švento gyvenimo paryžietė negalvojo apie džiaugsmingą sava krikščionybę pasididžiavimą, kuris yra krikščionybės branginimo padarinys, bet apie tą puikybę, kuri, kitus niekin-dama, juose nieko gero nemato.

Galvodami apie gėrio skleidimo būdus, turime prisiminti, kad Dievo Sūnus, mylėdamas žmones ir **įsikūnydamas**, prie **jų priartėjo**. Panašiai, norintieji gėrį skleisti, privalo visokiais įmanomais ir leistiniais būdais į žmones artėti. Šią nuotaiką turėjo ir šv. Paulius ir todėl pasisakė: "Visiems tapau viskuo, kad vienaip ar kitaip bent kai kuriuos išgelbėčiau" (1 Kor 9. 22).

Norint žmones gėriui laimėti, reikia prie jų artėti, kas, gyvenimiškiau kalbant, reikia **ieškoti juose ir pabrėžti tai, kas mus su jais jungia, o ne skiria**. Ne tiek dėl esamų tarp mūsų griovių išpėjinėti, kiek jungiančius tiltus rodyti. Ne tiek priekaištauti dėl to, kas juose nuodėminga ir pagoniška, bet labiau kelti tai, kas juose yra krikščioniško ir Dievo šaukiasi. Todėl bent mažiausią teigiamybę mums dvasiškai tolimame žmoguje išgirdę ar pamatę, ją turime iškelti, pabrėžti, tolimesniame su juo pokalbyje ją remtis, tuo būdu jo vidines jėgas pastūmėdami tolimesnei kovai už gėrio plitimą jame; vienu žodžiu, turime visada ieškoti tiesos dalelės ten, kur ji slypi įvystyta, ir ją branginti. Neturime pamiršti ir to, kad kiekvienoje klaidoje yra ir tiesos dalis. Gal kaip tik dėl tos tiesos kai kas, į ją išžiūrėjęs, ir laikosi turimosios klaidos. Tad, artėjant į žmogų, reikia mokėti tos **tiesos dalį matyti ir ją pagerbti**. Juk aukso trupinys, nutrupėjęs nuo aukso gabalo, lieka aukso.

Artėdamas į žmones ir įsikūnydamas, Dievo Sūnus **nusižemino**. Ir mes negalime artėti prie kitaip manančio, galvodami, kad esame neklaidingi tiesos atstovai (nes ir tikrai neklaidinga tiesa mūsų netobulo skelbimo būdo ir mūsų asmeninių netobulybių gali būti aptemdyta!), kad esame šventesni ir vertingesni už tą, prie kurio artėjame. Tokios mūsų nuotaikos užgautų jį. Reikia, kad

jis pajustų tą nuolankią mūsų nuotaiką, jog mes visi esame nusidėjėliai, visi esame tik tiesos tarnai ir todėl bendromis jėgomis turime kilti ir tiesos ieškoti. Mūsų "aš" turi pasislėpti; o vien tik pati tiesa pasirodyti. Kaip labai čia atsimintinas išpėjimas: "Ne kartą kitas būtų pasiruošęs priimti tiesą, bet jis atsisako tavo tiesos. Kam monopolizuoji tiesą? Ji gyvuoja nepriklausomai nuo tavęs" (M. Quoiest). Tad, užuot prikaišiojus kam nors klaidą (o kiekviename priekaište glūdi daugiau ar mažiau užgaulaus išdidumo) ar ne geriau būtų *pabrėžti tą tiesos dalį, kurią jame randame, ir pažadinti jame norą pilnutinę tiesą laimėti?*

Tą dialoge būtina kuklumą su skirtingų įsitikinimų žmogumi išlaikant, reikėtų tos nuotaikos, kurią H. de Lubac šiais žodžiais išreiškė: "Nors aš mokau, mano broli, tai iš tikrųjų ne aš mokau, bet mudu abu esame Dievo mokomi. Tiesa — nėra gėrybė, kuri man priklauso, su kuria galiu kaip noriu elgtis ir ją skleisti. Ją pateikdamas, jaučiu, jog reikia, kad dar jos gaučiau; ją padėdamas surasti — kad dabar jos ieškočiau; ją pritaikindamas — kad rūpinčiaūsi save pritaikinti prie jos".

Skleidžiant krikščionišką gėrį žodžiu ir atsimenant Kristaus nuolankumą, reikia vengti ginčų, nes bisiginčijant beveik neįmanoma išvengti prarają didinančių užgavimų ir tos išdidžios pranašumo sąmonės, kuri besiginčijant kyla. Ginčiais nedaug tiesos surandama, nes *tiesa ne tiek įrodoma, kiek labiau įteigiama*, nes tiesai žmogaus dvasioje išivyrauti dažniausiai kliudo ne žmogaus protas, o kiti veiksniai. Juk ir šv. Pranciškus Asyžietis nugalėjo katarų klaidingas pažiūras ne ginčiais bei užsipuldinėjimais, o savo kilnaus gyvenimo pranašumu. Jei kartais į ginčą įsiveliama ar paaiškinimų prašoma, nereikia tokiais atvejais baltinti to, kas yra buvę juoda Bažnyčios gyvenime. "Dievui nereikia mūsų melo" — taip sakė Leonas XIII, kuris atidarė pasaulio istorikams iki šiol neprieinamus Vatikaną dokumentų archyvus. Tiesai geriausiai pataraujama, kai piktas vadinamas piktu, nors jo būtų ir pas mus. Ar tokiais atvejais ne-

turėtume mus puolantiems ramiai paaiškinti, kad blogybės ir Kristaus Bažnyčioje neišvengiamos, nes joje yra ne tik dieviško, bet ir žmogiško prado. O ir patsai Bažnyčios steigėjas yra davęs suprasti, kad jo kviečių lauke bus piktžolių, kad bus tokių priešų, kurie bus suinteresuoti, kad tų piktžolių kuo daugiau būtų.

Gėrį skleidžiant žodžiais, nemanykime, kad visada reikia tik apie Dievą kalbėti. Kas iš to, jei kuris nuolat apie Dievą kalba, juo net grasina, kai savo paties gyvenime Dievo nejaučia? Tokiam būtų galima pasakyti: "Netark Viešpaties vardo be reikalo". Juk galima žmogų vesti į Dievą, nedaug ar visai nekalbant apie jį, kai tuo tarpu per dažnai, per daug Dievu grasinant, galima žmogų atstumti nuo Dievo. Liūdna, bet neretai siaurai religingų tėvų vaikai nustoja tikėjimo. Kad nevykusiai siūloma prekė, anot patarlės, nevirstų pigi bei nebranginama, reikia tos švelnios, pilnos meilės religinės atmosferos, kuri Dievą įteigia į šeimos narių dvasią ir kraują.

Gėrį skleidžiant reikia vadovautis tolerancija bei plačių pažiūrų dvasia, kuria dvelkia evangelijos žodžiai: "Kas ne prieš jus, tas už jus" (Lk 9, 50). *Nereikia tad matyti bedievybės ten, kur jos nėra*, nors ne kartą, kurio nors aiškinimosi bei abejonių lydymas, kelias į tiesą būtų maištingas ir, regis, dvelktų neigimu. *Nereikia lengva širdimi skirstyti ir rūšiuoti žmonius*. Nereikia norėti įrėminti visus žmones į tuos pačius, mums įprastus, patinkamus rėmus, nes gali būti įvairių tipų tikinčiųjų, įvairių pamaldumo stilių. Ne kartą tariamame abejojime ar neigime gali būti daugiau teigiamo, negu, regis, įsitikinusiame teigime. Bandyti suprasti visus — tai tikinčiojo krikščionio meilės pareiga.

Nereikia taip pat ir atsiriboti nuo netikinčio, nelaikyti jo žuvusiu, nenutraukti ryšio su juo. Gertrude von le Fort kūryboje minimas dvasininkas ragino tikinčiąją nenutraukti ryšio su netikinčiu, sakdamas: "Dalyvaukite sąmoningai jo tamsybėje, ir jis nesąmoningai pradės dalyvauti Jūsų šviesoje. Būkite savo meile Dievui jo paskutinis ryšys

su Dievu". Tariant paprastesniais žodžiais, tai reiškė: savo krikščioniškos meilės pilna tolerancija nedraskykite jam akių dėl jo klaidos, pakęskite ją laikinai ir dėl Dievo būkite jam taip gera, kad jis Dievą pajustų jumyse.

Prisimenant Kristaus veiklą žmonių tarpe, dar reikia pridėti, kad *kentėjo, mirė ir buvo palaidotas*. Atrodė, kad visas darbas buvo beprasmis, skirtas žūti. Ne sykį ir mūsų gėrio skleidimo veiklą lydės nepasisekimas po nepasisekimo. Tokių didžiulių nepasisekimų pilni mūsų laikai. Už geležinės uždangos radikaliai griaunama krikščionybė. Matome šiapus uždangos jau ne vieną, gavusią laisvę Afrikos valstybę, išvarant misijonierius, nusavinant pasaulio tikinčiųjų aukomis pastatytas mokyklas ir kitas įstaigas, sužlugdant šimtmečiais ugdytą krikščionių darbą. Bet ir po Kristaus tariamai nesėkmingo darbo, jam prisikėlus, su šv. Dvasios atsiuntimu Bažnyčia pradėjo augti. Liejamas krikščionių kraujas virto krikščionybę ugdančia sėkla. Ar tad neturime teisės ir šiandien tikėtis, kad naujų kankinių kraujas, liejamas tikėjimo persekiojimų kraštuose, prikels ir atnaujins krikščionybę?! Tiesą ir gėrį skleidžiant, nusiminti nereikia, nors ir susiduriama su nusikaltimuose skęstančiu žmogumi, nes, anot viduramžių mistikos, juk žmogaus, nors ir nusi kaltusio, dvasia yra gimininga Dievui, nes, jei ir prarado ji Dievo panašumą, tačiau Dievo paveikslą turi savyje.

Mūsų optimizmo pagrindas — Kristaus Prisikėlimas ir jo pažadas per visus amžius pasilikti savoje Bažnyčioje. Tą optimizmo pagrindą sutvirtino Viešpaties atsiųstoji Dvasia, kuri įkvepia, moko, guodžia. Krikščionybės gyvybingumą rodo įvairūs šiame šimtetyje ir paskutiniuosiuose dešimtmečiais kilę sąjūdžiai, kaip tai: kunigų darbininkų, jaunųjų katalikų labai energingai besireiškiantis šakotas darbininkų-žosistų sąjūdis; naujo tipo vienuolijos, kurių nariai gyvena paprastuose namuose ir išsilaiko vien savo darbu, pvz. Ch. de Foucauld mažieji broliai ir seserys ir vienuoliško pobūdžio sekuliariai institutai; evangelikų - reformatų tarp-

konfesinė (o gal virškonfesinė) ekumeninio pobūdžio vienuolija Prancūzijos Taizėje, turinti didelį pasisekimą jaunimo tarpe ir laimėjusi visų krikščionių konfesijų (taip pat ir katalikų) didelę simpatiją ir meilę jiems. Tokių religinių sąjūdžių yra daug, ir jų visų čia neįmanoma ir nėra reikalo suminėti. Tačiau negalima nepaminėti labiausiai iš visų naujųjų sąjūdžių plintantį po visą pasaulį šv. Dvasios charizmatinį sąjūdį, kurio jau dabar matomi vaisiai kelia naujų vilčių šiandieninei krikščionybei. Šis sąjūdis, kurį su entuziazmu yra pasitikę įvairių konfesijų krikščionys, atrodo, labiau už kitus gali prisidėti prie visų krikščionių susijungimo.

Tad mūsų visų uždavinys yra — nuolat sėti tiesos ir gėrio sėklas, per daug nesisiejojant dėl to pasaulio likimo, nes augimą ne mes, o Dievas duoda. Reikia tad vadovautis dėsniu: kiek tik ir kaip ilgai galime — skleiskime visokeriopą gėrį, pasitikėdami tiesa, kad kaip blogis gimdo blogį, taip gėris — gėrį. Ta gėrio smingančia į širdis galia pasitikėdama, E. Leseur savo gėrio skleidimo Credo (tikiu) skelbė: "Aš tikiu, kad gėryje yra labai didelės sklindančios galios; aš tikiu, kad nėra nė vienos, tik Dievo matomos, minties, kuri žūtų, nes viskas tarnauja sieloms. Aš tikiu mano mylimu posakiu, kad nežinome to viso gero, kurį padarome, kai gera darome". Kitoje savo dienoraščio vietoje ši didžioji gėrio skleidėja dar sakė: "Eidami sekime, nesižvalgydami kas juos renka, — idėjas, žodžius bei troškimus. Juk kiek yra tokių, kurie maldauja idealo išmaldos, ir todėl, nors negalime visko priimti, bet turime viską suprasti — ne viską pateisinti, bet viską atleisti; ne viską pasisavinti, bet visur ieškoti tiesos trupinėlio, kuris glūdi ten paslėptas. Neatmeskite nė vienos idėjos, nė vienos geros valios, nors ji būtų ir kreiva, ir silpna". Kiekvieną, kad ir mažiausią, dvasinės gyvybės pasireiškimą reikia pilnam jos suklestėjimui prikelti, išvystyti ir išugdyti.

Skleidžiant tą visą gėrį, reikia didelį tikėjimą sujungti su didele meile, nes tik degančios širdies liepsningi žodžiai pasiekia artimo širdį: "Jei žmogus turėtų dideles ge-

rumo ir meilės atsargas, jis galėtų tikrai susilaukti atgarsio beveik kiekviename asmenyje, su kuriuo susidurtų, nežiūrint to, koks jis bebūtų" (A. Husley). Kaip sėkmingai krikščionybė iš pasyvumo žengtų į viltingą ofenzivą, jei kiekvienas krikščionis, kasdien jausdamas atsakomybę už kiekvieną su juo susitikiantį žmogų, kiekvieną rytą savo mintis keldamas į Dievą, E. Leseur žodžius prisimintų: "Kiekvieną dieną keldamasi aš galvoju, jog ši diena man duota, kad būčiau kam nors naudinga, kad padėčiau kam nors pasidaryti geresniu. Noriu, kad siela, kuri šiandien susitiks su manim, pasidarytų geresnė ir laimingesnė, nes sutiko mane... Viešpatie, kad ji, matydama mane, tave atpažintų!"

GELBĖKIME TIKĖJIMĄ LIETUVOJE

K. R.

Laisvajame pasaulyje gyveną lietuviai jautriai pergyvena ir atjaučia baisiai sunkią tikinčiųjų padėtį. Tikėjimo priešai vis labiau ir žiauriau niekina Dievą ir tikinčiuosius. Vėliausios žinios iš Lietuvos yra gąsdinančios. Nežmoniška spaudžiami visi, kurie tiki ir eina į bažnyčią. Vaikučiai ir jaunimas yra prievartaujami niekinti Dievą ir savo tikinčius tėvelius. Dėl tikėjimo daugelis netenka darbo, tarnybos ir paliekami be pragyvenimo.

Amerikoje, Kanadoje, Australijoje ir Europoje lietuviai yra labai susirūpinę tikinčiųjų Lietuvoje skriaudimu ir kankinimu. Jie prašo savo maldomis Aukščiausiąjį, kad pagelbėtų ir sustiprintų jėgas tų savo persekiojamųjų brolių ir sesių. Lietuvių Katalikų Religinė Šalpa ir jos rėmėjai stengiasi pagerinti tikinčiųjų apverktiną padėtį Lietuvoje.

Š.m. birželio 19 d. Niujorke buvo religijos gelbėtojų metinis pasitarimas. Vadovaujant vysk. Vincentui Brizgiui, buvo apžvelgta 1974 m. veikla, kuri pasižymėjo didžiu sėkmingumu. Didelė dauguma lietuvių parapijų Amerikoje, Kanadoje ir Australijoje turėjo

maldos dieną ir pamaldas Tikinčiosios Lietuvos intencija ir dosniai aukojo tikėjimo išlaikymui. L.K.R. Šalpos rėmėjai su savo pirmininku kun. Kazimieru Kuzminsku labai sėkmingai įjungia pasauliečius į tikėjimui gelbėti narių eiles. Jie organizuoja pasiaukojusių lietuvių grupes visame pasaulyje, kur skleidžiama tikėjimo gelbėjimo Lietuvoje reikalas ir telkiamos aukos. Jau yra išplatinata L.K.B. Kronikų (1-7 nr.) 5000 egzempliorių. Tuoj išeis ir II Kronikų tomas (8-15 nr.).

Čikagoje jau buvo suorganizuoti trys didingi koncertai, kurių proga buvo paryškintas reikalas gelbėti tikėjimą Lietuvoje. Lietuviai labai gausiai dalyvavo, ir gauta nemaža pelno šiam svarbiam tikslui.

Minėtame pasitarime sutarta, kad Religinė Šalpa ir Rėmėjai bendradarbiaus ir ateityje. Kadangi tai yra ta pati veikla, todėl abi institucijos ir stengsis sutartinai veikti, kad pasiektų dar sėkmingesnių rezultatų. Ateityje bus veikiami panašiai, kaip ir iki šiol. Lietuvių parapijos suruošia pamaldas ir metinę rinkliavą. Pasauliečiai organizuoja rėmėjų skyrius, renka aukas ir platina L.K.B. Kronikas.

Sutarta plačiai skleisti mintį, kad mums reikia turėti didesnę Tikėjimui Gelbėti fondą, kurio palūkanas galėtume naudoti religijos gelbėjimo tikslams. Pirmiausia tą mintį reiktų paskleisti ir išsiaiškinti su lietuvių katalikų organizacijų nariais ir vadovais. Po to sudaryt platesnį komitetą sėkmingai suorganizuoti Tikėjimui Gelbėti Lietuvoje vaju. Tikėjimo priešai negarbingai šūkauja prieš Dievą ir tikinčiuosius. Negalime tylėti mes, esantieji laisvėje. Reikia garsiai skelbti bedievių komunistų keistą, nemoralų ir neteisingą elgesį su nekaltais tikinčiaisiais. Buvo siūlyta dažnai mūsų spaudoje skelbti, pavyzdžiui, tokius šūkius:

Pavergta tėvynė šaukiasi tavo pagalbos.

Padėkime išlaikyti tikėjimą Lietuvoje.

Į kovą už tikėjimą Lietuvoje.

Be aukos nebus Lietuvos.

Ne žodžiu, bet auka gelbėkime tėvynę.

Meilė be aukos — širdis be kraujo.

Persekiojamieji netyli. Jie aukoja savo gyvenimą, miršta už tikėjimą. Jie taip pat

laukia ir mūsų stipresnio šauksmo bei užtarmimo.

Šiais metais išrinkti šie Tikėjimui Gelbėti Lietuvoje vadovai: vysk. Vincentas Brizgys — pirm., prel. Jonas Balkūnas — I vicepirm., prel. Vytautas Balčiūnas — II vicepirm., kun. Vytautas Zakaras—III vicepirm., kun. Kazimieras Pugevičius — IV vicepirm., kun. Antanas Kardas — sekr., kun. Barnabas Mikalauskas, OFM — išd. Jie visi ilgiau ar trumpiau jau yra dirbę šiam tikslui. Su valdyba uoliai bendradarbiauja daugelis kitų kunigų įvairiose parapijose.

Susirinkusieji dėkingai sutiko niujorkiečių rėmėjų ryžtą finansuoti L.K.B. Kronikų II tomo leidimą. Pirmąją stambią 1000 dol. auką įteikė rėmėja Elena Mickeliūnienė. Tikimės surinkti visą reikalingą 8000 dol. sumą. Knygos pristatymas bus Rėmėjų renginio proga Kultūros Židinyje gruodžio 7 d., sekmdienį.

TŪKSTANTIS MYLIŲ DVIRAČIU

ANICETAS TAMOŠAITIS, S.J.

Praėjusiojo birželio vidury pasiemiau dviratį, ant jo — palapinę, miegmaišį, tualeto reikmenis, kelionės maisto, ir pasileidau Amerikos, paskui Kanados keliais dviem savaitėms vasaros atostogų.

AR KUNIGIŠKA?

Kažin ar kunigui, dargi Amerikoje, pritinka keliauti dviračiu, o ne automobiliu? Kai kuriems skaitytojams šis klausimas gali kilti. Todėl, prieš pasakodamas apie savo kelionę, atsakysiu į jį. Šv. Tomas Akvinietis keliavo asilu, kai jo meto benediktinų abatai — dažnai tuo net piktindami žmonės — jodinėjo ristais žirgais. Tad jei vienam didžiausių Bažnyčios teologų nebuvo gėda keliauti, sėdint ant asilo, nesigėdijau ir aš, sėdėdamas ant dviračio, nors dalis mano konfratrų kunigų važinėja kadilakais.

Dar svarbiau, kunigui nėra gėdos grūdinti savo sveikatos, kuri didelė Dievo dovana kiekvienam. Atvirkščiai, gerai daro,

rodydamas kitiems pavyzdį, kaip tą Viešpaties patikėtą dovaną išlaikyti ir plėtoti. O daugelis žymių gydytojų rekomenduoja važinėjimą dviračiu kaip puikiausią kūno lavybos priemonę. Paul Dudley White, garsus Amerikos kardiologas, rašo: "Važinėjimas dviračiu, išgalintis tarp amerikiečių, jaunų ir senų, gali virsti vienu svarbiausių žingsnių atstatyti mūsų visų sveikatai ir tvirtumui... Norėčiau ant dviračio užsodinti kiekvieną — ne retkarčiais, bet reguliariai. Tai viena geriausių priemonių ugdyti fiziniam pajėgumui ir sveikatingumui". Jis su kitais gydytojais išskaičiuoja daugelį dviračio nešamų gėrybių: ir širdžiai, ir plaučiams bei diafragmai, ir nervams, ir sveikam miegui, ir virškinimui, ir raumenims, ir nuriebėjimui, ir visai savijautai. Ne kam kitam, o šiam dr. White buvo patikėtas gydyti prezidentas Eisenhoweris, 1955 m. ištiktas širdies atakos. Tad turi būti puikus savo srities žinovas, nes kokie Amerikos prezidentams neskiriami. Pats dr. White švietė kitiems savo įkvepiamu pavyzdžiu: net persiritęs 80 metų tebebuvo entuziastingas dviratininkas. Pataręs dviračio sportą ir prezidentui Eisenhoweriui, bet šis mieliau likęs prie golfo... Tačiau patarimu, atmetu šio paciento, pasekė tūkstančiai kitų amerikiečių. Dabar Jungtinėse Amerikos Valstybėse šuoliais populiarėjantys dviračiai kaip sporto ir susisiekimo priemonė, klestinti jų pramonė, specialūs dviratininkams tiesiami keliai (prie šių dalykų plačiau grįšiu pasakojimo gale) didžiąja dalimi yra dr. Paul Dudley White nuopelnas.

Reikėtų pridėti dar trečią priežastį, kodėl kunigas neturėtų gėdytis sėsti ant dviračio. Ši važiavimo priemonė neteršia oro benzino dūmais; nekelia triukšmo motoro plerpimu; neužgriozdina gatvių ir kelių, nes užtenka tik dalelės to, ką užima pastatytas automobilis; neikvoja naftos, kurios ištekliai tolydžio mažėja. Visų šių dalykų nedaryti, tai gi kuo mažiau biauroti Dievo sukurtą ir mums duotą gamtą, yra ne gėdinga, bet garbinga. Trumpai, kunigo važinėjimas dviračiu nesikerta nei su teologija, nei su medicina, nei su ekologija. Todėl ant jo ir praleidau vasaros atostogas.

KEISTOKI PATARIMAI

Prieš išvažiuodamas, aišku, gavau įvairių patarimų. Vieni jų pasirodė keistoki, nors kilo iš noro man daryti gera. Bet pirma turiu pasakyti, kodėl važiauvau į Kanadą. Ten, tarp lietuvių tabako augintojų, Delhi-Tillsonburgo apylinkėje (apie 50 mylių nuo Hamiltono) turiu giminių. Apylinkės lietuviai susikūrę ir savo gan šaunią Šv. Kazimiero parapiją; klebonauja kun. dr. Jonas Gutauskas, daugeliui skaitytojų pažįstamas bent savo raštais, ypač religinės pedagogikos srityje. Paskutinysis jo veikalas "Dievas šiandien", 1973 m. buvo išleistas kaip "Krikščionis gyvenime" knygų serijos IX tomas. Klebono kviečiamas, esu net kelis kartus vedęs jo parapijoje gavėnios misijas.

Giminės — teta Rožė Augustinavičienė su dviem sūnumis, Albertu ir Stasiu, dviem dukterimis, Aliute ir Stella, ir šių vaikais bei vaikaičiais. Tad toje šeimoje esu ir sūnus, ir pusbrolis, ir dėdė, ir senelis. Jų vardus čia suminėjau, nes bus reikalingi vėliau pasakojant vieną kitą kelionės nuotyki. Stella ištekėjusi Hamiltone, kiti trys gyvena netoli tetos. Aliutė su savo vyru Gediminu Rugieniu, tabako ūkininkai, Tillsonburgo miestelyje pasistatę įspūdi darančius namus, kai kurių vadinamus "Baltaisiais rūmais" — ir dėl spalvos, ir dėl stiliaus. Juose, kada tik atvažiuoju, vienas kambarys "mano".

Praėjusiais metais teta, išgirdusi, kad planuoju įsigyti dviratį, atsiuntė jam pirktis pinigų. Pritinka, tariau sau, vasarą išvažiauvus atostogų, vykti ne kur kitur, o pas ją, tokiu būdu tartum pasakant ačiū už dovanotą dviratį ir tos dovanos nešamą naudą savo sveikatai.

Einu prie gautų patarimų, pirmiausia tų keistokų. Viena pažįstama moteris netoli Čikagos, kai pasakiau, kad atostogų važiuosiu į Kanadą dviračiu, ėmė atkalbinėti:

— Nevažiuok dviračiu, vyk autobusu. Aš su draugėmis sudėsime pinigų nusipirkti bilietui ten ir atgal.

Už siūlomą pirkti bilietą nuoširdžiai padėkojau, paaiškinęs, kodėl patarimu ir dovana negalėsiu naudotis: mano gi pasirinktas atostogų tikslas yra ne Kanadoje buvi-

mas, o pats ten dviračiu vykimas, pati dominanti ir džiuginanti kelionė. Važiuoti autobusu, sakiau, reikštų dalyką tiesiog apversti kojomis aukštyn: su tais kelionės žadamais įdomumais ir išgyvenimais iš anksto atsišveikinti.

Panašų patarimą gavau iš vieno drauge gyvenančių savo konfratūrų jėzuitų:

— Na, — klausia mane vieną dieną, — kada ir kur keti šiemet vasarą atostogauti?

— Birželio antrajai pusei ruošiuosi vykti į Kanadą — dviračiu. Penketą dienų ims nuvažiuoti, penketą kitų — grįžti, pora liks nuvažiauvus pabūti.

— Klausyk, nebūk kvailas. Nebrangiai atsieina išsinuomoti automobilį. Juo galėtum paatostogauti kaip reikia. Dėl manęs daryk, kaip nori. Bet aš iš principo esu prieš kelionę į Kanadą dviračiu.

Patarimą davė iš nuoširdaus noro man padėti. Bet nenumanė, kad būtų patarnavęs meškos būdu: kaip tik neleidęs ir kūnui, ir dvasiai pasisemti dviračio nešamų gėrybių, kurių joks automobilis duoti negali. Ir šiam savo konfratūrai turėjau aiškinti, kai grįžau, jog dviračiu važiauvau ne todėl, kad kitaip negalėjau, bet kad nenorėjau; kad tikslas buvo ne vieta, į kurią vykau, bet pats į ją vykimas.

Su viena moterimi esame kaimynai iš Lietuvos; ji man kaip močiutė. Prieš išvažiuodamas kalbėjausi telefonu.

— Tėveli, nevažiuok! — ėmė atkalbinėti. — Kitaip, aš sirgsiu: iš rūpesčio, kad ant dviračio gali kas atsitikti arba kad pervargsi.

— Bet jei nevažiuosiu, — atsakiau, — sirgsiu aš: iš liūdesio, kad tiek tos kelionės laukiau, tiek ruošiausi, iš anksto ją džiaugiausi, ir dabar turiu nevažiuoti. Todėl turime rinktis, katram geriau sirgti.

Baigėme kalbėti, radę būdą nesirgti nei man, nei jai. Kad nesirgčiau aš iš liūdesio — važiuosiu. Kad nesirgtų ji iš rūpesčio, nurašau, jog nelaimių gali atsitikti ir kitomis priemonėmis. Antai kun. Bronius Dagilis ir kun. Romanas Kasponis buvo užmušti automobilyje. Jei Dievo bus skirta, mirties neišvengsi, net gulėdamas pūkų patale savo kambaryje. O jei jausiuosi pervargęs, nie-

kas gi manęs toliau važiuoti nevers. Sėsiu į autobusą arba lėktuvą ir grįšiu namo; dabar viešosios susisiekiimo priemonės turi specialius skyrius gabenti dviračiams.

PRAKTIŠKI NURODYMAI

Šalia šių keistokų patarimų (geriau pasakius, atkalbinėjimu), gavau ir praktiškų. Jie atėjo iš kitų dviratininkų, aprašiusių savo keliavimo patirtį. (Savaime aišku, jau pats minėto dr. White ir kitų gydytojų raginimas važiuoti dviračiu buvo labai išmintingas patarimas). Ką sakyti dviratininkai patarė, viskam čia išskaičiuoti ne vieta. Vienas labai praktiškas patarimas — kiek galima daugiau daiktų palikti namie. Ko tik būtinais nereikia, iš pakuojamo bagažo lauk! Važiuojant dviračiu, jau keletas svarų daro tuojau juntamą skirtumą. Ačiū Dievui, dėl plintančio kalnų kopimo, keliavimo pėsčiam su kuprine ir dviračių sporto, kur visa turi būti nešama su savimi, dabar gaminama stebėtinai lengvų ir maža vietos teuzimančių kelionės reikmenų, daugiausia iš nailono, kurio dar ta savybė gera, kad labai patvarus ir nepūva nuo drėgmės. Pavyzdžiui, erdvi palapinė vienam žmogui su visais smagais ir stiebais susilanksto į tokio dydžio paketėlį, kaip kepaliukas duonos. Taip pat praktiška, jei vienas ir tas pat daiktas atlieka kelias paskirtis, nes tokiu būdu mažėja pasiimamų skaičius. Pavyzdžiui, gabalas plastikos tarnauja ir kaip patiesalas, sustojus atsikvėpti dieną, ir kaip apdangalas dviračiui, nuėjus ilsėtis naktį, ir kaip lietpaltis, jei kur nors reikia nueiti, subiurus orui.

Ir pats šiandieninis dviratis techniškai toli palikęs užpakaly mūsų daugeliui pažįstamą iš Lietuvos prieš 30 metų, ypač savo lengvumu ir patogumu. Lieknutis, tesveria maždaug pusę ano savo pirmtako su riebiomis padangomis ir sunkaus metalo rėmais, galima lengvai pakelti ir nešti dviem pirštais. Dar svarbiau, turi ne vieną bėgį, o kelis: prieš vėją arba į kalną perjungei į mažesnį, ir be jokio nuovargio važiuoji toliau, tik lėčiau. 10-ies bėgių dviračiu (tokie dabar populiariausi) lengvai užvažiuoji į bet kokio statumo kalną, jeigu tik į jį išvestas kelias. O vieno bėgio naudotu anksčiau (ir dabar

kai kurių tebenaudojamu) net į menkesnę kalvą minant pakerta kojas ir atima kvapą; o į statesnį kalną su tokiu užvažiuoti nė nesvajok!

Vėl kitas geras patarimas — nesileisti dviračiu iš karto į didesnę kelionę, po 90-110 mylių per dieną (tai normalaus dviratininko vidurkis), jei ilgesnį laiką nevažiuota. Kitaip, antrosios dienos rytą reikės keltis kaip sumuštam — dėl raumenims ir visam organizmui staiga užduoto neįprasto darbo. Kūnas turi būti laipsniškai įpratintas trumpesnėmis išvykomis. Šį patarimą savaime vykdžiau, kasdien (jei tik nelijo ir nebuvo sniego) Čikagoje išvažiuodamas vakare po gerą 12 mylių mankštai (ir džiaugdamašis jos nešamu giliu miegu, geru jautimusi bei kūno tvarumu).

Praėjusiais metais, porą mėnesių po to, kai dviratį įsigijau, nutariau išbandyti savo fizinį pajėgumą. Vieną dieną sėdau ir nuvažiavau į lietuvių jėzuitų namelį Mičigano valstybėje (apie 110 mylių nuo Čikagos). Ten pernakvojęs, kitą dieną grįžau, dargi prieš stiproką vėją, ir jaučiausi suvis mažiau vargtelėjęs, negu laukiau. Todėl iš anksto žinojau, kad nuvažiuoti į Kanadą ir grįžti, apie 9 dienas keliaujant nuo ryto iki vakaro, bus, galima sakyti, vieni juokai. Kasdieninė mankšta po gerą valandą dviračiu buvo neblogai paruošusi kūną, ypač kad praėjusioji žiema Čikagoje pasitaikė veik besniegė ir leido kone kas vakarą išvažiuoti. Tokiu būdu per metus laiko, jau prieš vykdamas atostogų, buvau suvažinėjęs apie 3.000 mylių.

IŠVYKSTU

Tais patarimais vadovaudamasis, negailėstingai išravėjau lauk iš bagažo kas nebūtinai reikalinga, pasiimamus daiktus prisitvirtinau prie dviračio ir išvažiavau savos rūšies kelionės pratyboms: keletą ratų gatvėmis pažiūrėti, kaip važiuojama su 35 svarų ryšuliais. Kariuomenėje irgi žinoma, kaip naudingi taktiniai pratimai, ruošiantis puolimui: parodo, kas taisytina. Prieš tai dar vieną dalyką padariau ir be skaitytų patarimų, pasimokęs iš savo patirties: užsidedėjau naujas padangas. Mat, Čikagos gatvėse gausu

Anicetas Tamošaitis, S. J., jo teta Rožė Augustinavičienė ir jos dovanotas dviratis.

stiklo šukelių iš sudūžtančių langų, butelių ir kitokių galų. Po ilgesnio laiko pažiūrėjus didinamuoju stiklu į dviračio padangas, jų visada rasi po keletą įsismeigusią gumon. O aštresnės prasiduria net iki vidinės kameros, išleisdamos orą. Tai patyriau pats, dėl stiklo šukelės visą naktį kartą neužmigęs, kaip tuojau papasakosiu. Kadangi padangos buvo tų stiklų pusėtinai apraižytos, išvažiuodamas užsidėjau naujas.

Vieną vakarą išvažiuoju, gumos klijų ir skiaučių, aišku, nepasiėmęs. Negi čia pat mieste kas atsitiks? Ir atsitiko, dar kaip tyčia, kai buvau apsiavęs ką tik pirktais specialiais dviratininkų batais, kad paduose įsispaustų pedalų žymės, kur prikaltini gnybtai. Tuos batus dovanojo viena geraširdė neregė, kuriai penktadieniais nunešu šv. Komuniją. Nuvažiavus apie 20 blokų nuo namų, staiga pajutau, kad iš užpakalinės padangos išėjo oras. Pripumpavau — telaiško porą minučių iki vėl supliūkstant. Reikia eiti pėsčiam, o nenoriu brūžinti naujųjų batų apačios; jie ne vaikščiojimui ir skirti. Nusiaviau ir einu su kojiniųėmis, viena ranka vesdamasis dviratį, antra nešdamasis batus. Turėjau gerokai pažingsniuoti, kol priėjau dar neuždarytą benzino stotį. Papra-

šiau, kad pasaugotų dviratį iki už valandos atvažiuosiu automobiliu pasiimti. Neturėdamas su savimi pinigų, negalėjau prašyti, kad padangą užtaisytų. Garaže buvęs jaunas negriukas mielai sutiko, įvežė į vidų. Po valandos atvažiuoju automobiliu, žiūriu — benzina pilsto kitas, suaugęs negras, pats garažas užrakintas, ano negriuko — nė dvasios.

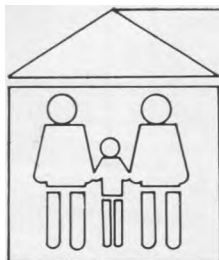
— Čia prieš valandą palikau supliūksusia padanga dviratį, — sakau. — Žadėjo pasaugoti. Dabar atvažiavau pasiimti.

— Apie jokių dviratį nežinau, — atsakė negras. — Tiesa, mačiau, kaip du vaikai tokį dviratį iš garažo išsivežė.

Man pasidarė širdyje negerai. Tiek tu savo dviratį ir bematysi! Atvažiuosi su policija, bet kaip išieškosi, jei negriukas užsigins nieko nežinaš ir jau bus dviratį parduves kitiems: vienintelis įrodymas bus tavo žodis prieš jo. Dėl visa ko pamojau ranka pravažiuojančiai policijos mašinai ir trumpai paaiškinau, kas atsitiko.

— Gal paėmė namo per naktį pasaugoti, — spėjo vienas iš dviejų policininkų. — Atvykite rytoj paklausti tuo pat metu, kai dirbs tas tarnautojas, dviratį priėmęs.

Tas "gal" maža teatnešė ramybės. Par-

šeima

Keliai į šeimos įprasminimą

J. Miškinis

Šiais laikais šeimose dažnai atsiranda įvairių negerovių. Neretai tenka išgirsti, o taip pat ir spaudoje skaityti, kad viena ar kita šeima dėl nesutikimų iširusi, vyras ir žmona išsiskyrę. Šie liūdni ir skaudūs šeimos gyvenimo reiškiniai aiškiai rodo, kad daug kur yra labai pašliję pagrindai, kurie pirmiau stipriai jungdavo lietuviškas šeimas.

Kas gi šeimą suardo? Šios ligos priežasčių reikia ieškoti visuomenės gyvenime. Šeima nėra kokia sala tautoje, taigi visa, kas aplinkui dedasi, ją pasiekia ir paveikia. Spauda, filmai, televizija dažnai skelbia neribotą laisvę ir palaidą meilę. Visa tai niekina dorines vertybes ir jų vieton spraudžia kūnišką aistrą, kuriai daugelis silpnavalių pasiduoda. Tai yra nešvari kontrabanda, siekianti pelno, prisidengusi menu, mokslu ir klaidingai suprasta laisve. Šeimos, kiek nuo jų priklauso, turėtų prieš tai kovoti.

Iš atskirų šeimų susidaro tautos ir kitos bendruomenės. Tad norint, kad mūsų tauta būtų pavyzdinga, reikia rūpintis šeimų pavyzdingumu. Šeima iš esmės dažniausiai būna gera, tik įvairūs esamos santvarkos netobulumai ją sudrumščia. Tačiau nereikia

važiavęs išsivarčiau lovoje be miego. Bet pasirodė, kad negriukas tikrai, būdamas sąžiningas, paėmė dviratį pas save pasaugoti, kad kas nors iš garažo nepavogtų. Davęs jam penkinę, parsivežiau namo, pasimokęs atsargai visada vežtis taisymo įrankius ir dėl visa ko turėti kišenėje porą dolerių.

(Bus daugiau)

pasiduoti apatijai ir mokyti, kad ne nuo mūsų priklauso ateitis. Būtų labai klaidinga manyti, kad, pavyzdžiui, rusų sprespaudos ir spaudos draudimo metais Lietuvoje tėvynės meilė ir kalba nežuvo, tik susidėjus ypatingoms aplinkybėms ir visai nepriklausomai nuo mūsų pastangų. Užtenka pažvelgti tik į tuos dar netolimus laikus: kiek žmonių pateko į kalėjimus ir į ištrėmimą, kad drąsiai priešinosi vergijai ir stengėsi iškovoti Lietuvai laisvę. Todėl ir tėvams nereikia įsivaizduoti, kad jų atžalynui svetimoje šalyje pavojai yra nenugalimi. Reikia tik ryžto ir aiškaus supratimo, koks yra mūsų tikslas ir kokios tam tikslui siekti būtinos priemonės.

Daugelis mano, kad jaunuoliai, berniukai ar mergaitės, gyvendami šeimose, neturi jokių rūpesčių, naudojami didžiausia laisve, nejaučia jokios atsakomybės ar pareigos. Bet taip neturėtų būti. Vaikai, dar gyvendami savo tėvų globoje, jau turi ruoštis ateičiai — savo šeimoms, kurias anksčiau ar vėliau sukurs. Ypač rimtai turėtų ruoštis mergaitės, nes nuo jų daugiau priklausys busimosios šeimos židinio jaukumas. Tam reikia pamažu grūdintis, kad vėliau galėtum pakelti įvairius pasitaikančius sunkumus. Yra neginčijama tiesa, kad kaip jaunystėje įprasi gyventi, taip gyvensi ir ateityje.

Rūpestinga mergina visada stengiasi įsigyti kuo daugiau žinių šeiminkavimo srityje. Reikalingų žinių galima gauti mokykloje, kursuose, rasti knygoje ir periodinėje spaudoje. Gyvenimas nuolat eina pirmyn, negalima nuo jo atsilikti, tad reikia nuolat šviestis ir tobulintis. Jauna mergaitė netu-

rėtų užmiršti, kad ji ruošiasi rimtam ir sunkiam šeimos gyvenimui, tad reikia išmokti smulkias kasdienes pareigas suderinti su ateities reikalavimais. Tai galima pasiekti drausme ir šeimos pastogės meile.

Moteris, įpratusi siekti tikrų vertybių, ne tik savo šeimą praturtins, bet išugdys ir savo asmenybę, sustiprins būdą ir išigys kitų šeimos gyvenimui būtinų savybių. Tokiu būdu ji išmoks geriau suprasti savo uždavinius, darbo sąlygas ir pasiruoš garbingoms, bet sunkioms moters ir motinos pareigoms šeimoje.

Šiais laikais daug kas yra įsitikinę, kad greta mokslo ir civilizacijos laimėjimų žmonių įsiviešpatavo dvasios menkystė. Daugelis tautų po pasaulinių karų nebeįstengia išlaikyti savo tradicijų, daug kur yra labai pašlijusi dorovė. Žmonės, kurie tai supranta, ieško būdų, kaip žmoniją iš tokios padėties išgelbėti. Beveik visų paprasčiausia išvada — reikia žmogų nuo pat mažens tinkamai auklėti. Tos pareigos pirmiausia skiriamos motinai, ji turi visą savo širdį ir protą paskirti augančio ir bręstančio žmogaus auklėjimui. Tai galima atlikti ne šiurkščiais žodžiais, ašaromis ar bausmėmis, bei meile, kantrybe, geru pavyzdžiu.

Šeimos laimė nepriklauso nuo turtų, o tik nuo dvasinės šilimos. Žmona šeimos narius gali taip tvarkyti, kaip nori, jeigu tik sugebės joje palaikyti giedrią nuotaiką. Gražioje jaukioje šeimoje vaikams malonu augti, bet kur vyrauja tik barniai, rūstūs žvilgsniai ir aštrūs žodžiai, ten nuo pat mažens ir vaikai prie to pripranta. Apsiniaukusi nuotaika yra viena didžiausių šeimos nelaimių.

Žmonos įsijautimas į vyro darbus ir vyro į žmonos suteikia jiems džiaugsmo ir stiprybės. Be to, juose susitelkia daugiau jėgų kovai su gyvenime pasitaikančiais sunkumais. Taigi toji meilė, kurios visi ilgisi ir laukia, greitai neišnyks, jei žmona ir vyras bus tikri draugai.

Gyvenime matome daug liūdnų pavyzdžių, kur to draugiškumo nėra. Štai iš didelės meilės susituokia jauna pora, o po metų kitų jau skiriasi. Dėl ko? Kodėl taip grei-

tai dinga meilė? Čia peršasi išvada, kad vedusiems kūniškos meilės neužtenka. Tikra meilė turi būti tobulesnė. Tarp vyro ir žmonos turi būti ir dvasiniai ryšiai — dvasinė meilė. Žinoma, susituokusieji nėra šventieji, jie su savimi atsineša įvairių įgimtų ydų. Tačiau tai pirmiausia turėtų pastebėti moteris ir stengtis tas ydas sušvelninti.

Iš praeities žinome, kad moteris seniausiais laikais sukūrė šeimos židinį ir pirmoji sudarė šeimos ūkį. Be to, ji pradžia davė namų pramonei, žemdirbystei, gyvulininkystei ir kitoms žemės ūkio šakoms. Iš atskirų šeimų ir smulkių šeimos ūkių ilgainiui susidarė stambios šeimos arba giminės su stambiais genčių ūkiais, kurie šimtmečiais sudarė kiltis ir pagaliau valstybes. Tad galima sakyti, kad moterys yra padėjusios tautoms ir valstybėms pagrinda.

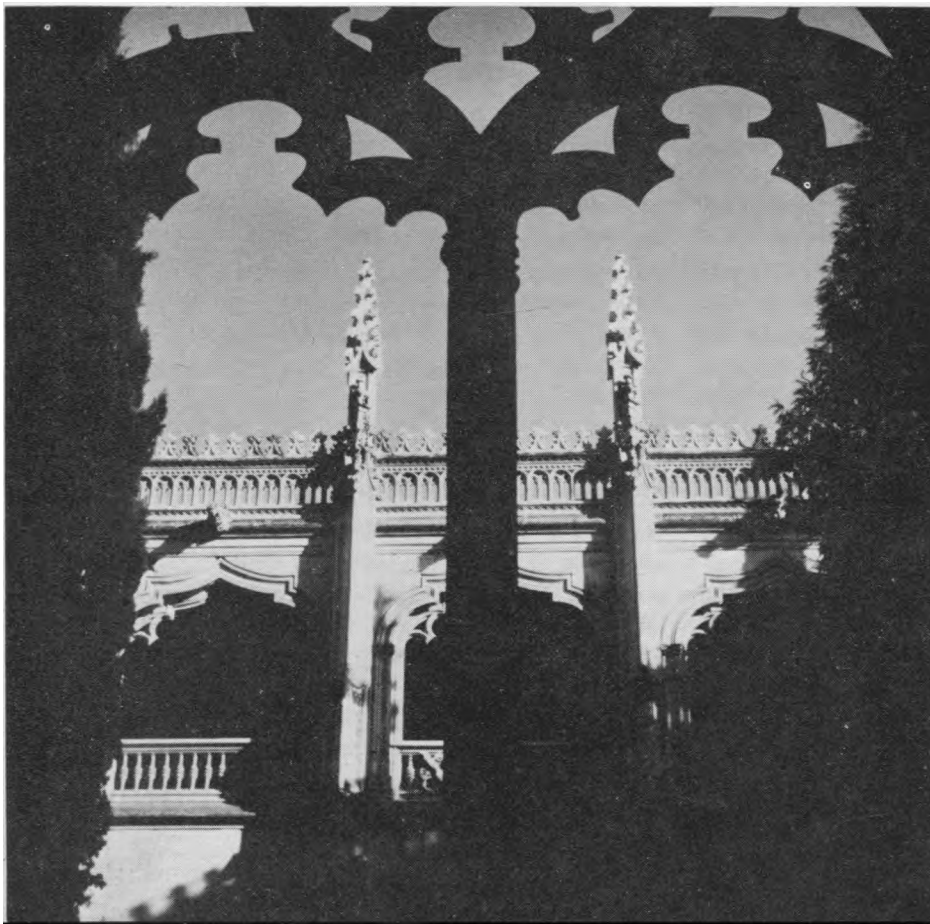
Lietuvės moterys taip pat turėjo duoti pradžia mūsų tautai ir išugdyti ją iki valstybės. Jos nuolat rūpinosi, kad lietuvių tauta būtų pažangi ir savarankiška. Jei tik pažvelgsime į mūsų tautos lietuvišką savitumą, pamatysime, kad ji išugdė lietuviškas moterys. Pirmiausia moterys mokė savo vaikus lietuviškai kalbėti. Jos uoliai saugojo lietuviškus papročius, tradicijas bei kitus senolių palikimus ir juos perdavė savo vaikams. Jos visai rėmė krašto gyvenimą, kad tik apsaugotų savo šalį. Ištikus reikalui, moterys net su ginklu rankoje padėdavo vyrams grumtis su priešu. Pvz. kad ir Pilėnų kautynėse greta vyrų kovėsi ir moterys.

Ne tik senovėje, bet ir dabar lietuviškos išlaikymas tebėra lietuviškas moters rankose. Kuo motinos bus šviesesnės ir patriotiškesnės, tuo bus geresnė mūsų tautos ateitis. Anais priespaudos laikais lietuviškoji šeima egzaminą puikiai išlaikė. Labai sunkiose sąlygose ji išsaugojo gimtąją kalbą. Lietuvoje kryžiais ir koplytėlėmis nusėtos pakelės ir sodybos vaizdžiai rodė, kur lietuviškos motinos ieškojo stiprybės kovoje už savo tikėjimą ir dorą.

Mūsų ateitis priklauso nuo jaunimo. Vaikai yra mūsų busimieji pavaduotojai ir dar-

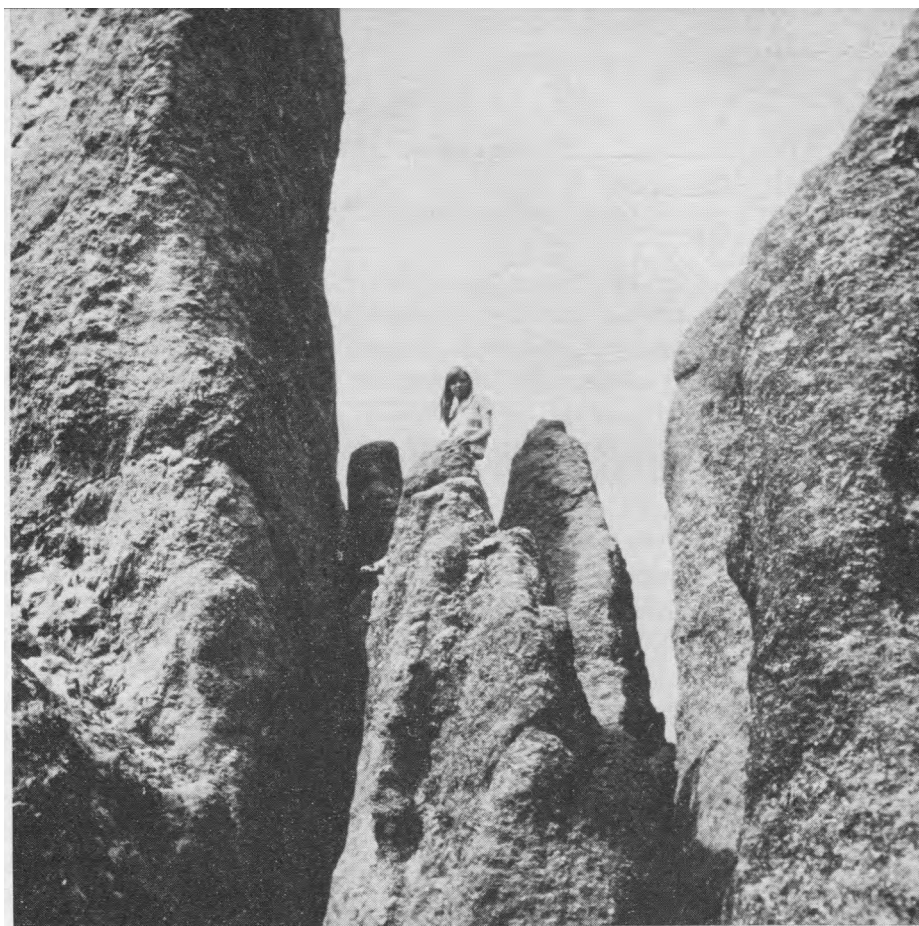

Krac des Chevaliers,
Syrija, 1967 m.

Toledo, Ispanija,
1969 m.

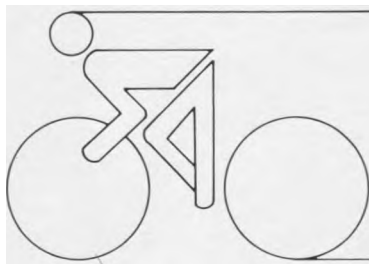
Black Hills,
South Dakota, 1968 m

Kamakura, Japonija,
1957 m.

Visos šios nuotraukos —
dr. R. Sidrio.

Dėl ko mergaitė liko viena?

E. V-nė

Dažnai pasitaiko nusivylusių merginų. Kartais jos rašo laikraščiu ar žurnalų redakcijoms, kad būtų atsakyta į jų klausimus ir padėta išspręsti jų problemas. Jos pasiliko netekėjusios, o be mylimojo joms gyvenimas — tai ne gyvenimas, o tik tamsi duobė.

Bet kaipgi mergina atsiduria toje tamsioje duobėje? Ar ji apie tai pagalvoja? Peteliškė, skrisdama į šviesą, taip pat nieko ne-

galvoja, užtat nudega sparnelius, o kartais net ir žūsta. Nejaugi merginą galima sulyginti su peteliške? Juk ji protinga, mąstanti.

Jeigu meilę mes suskirstysime į tris laikotarpius, tai pirmasis — pati pažinties pradžia, kada koks nors išorinis požymis prikausto dėmesį. Tada dar nieko ypatingo negalvoji, nesitiki ir nelauki, bet susitikti malonu. Tai pati meilės užuomazga. Ji yra pati šviesiausia vėlesniuose prisiminimuose.

bū tęsėjai. Kaip jie tą darbą tęs, priklausys nuo to, kokie idealai jiems bus įkvėpti šeimoje. Pedagogai sako, kad vaikai, augdami gražioje aplinkoje, negali išaugti blogi. Vaikų būdai ir jų gerosioms ar blogosioms ypatybėms didelės įtakos turi visa aplinka. Didžiausią savo gyvenimo dalį jaunas žmogus praleidžia šeimoje, tad labai svarbu, kokia čia bus aplinka, koks bus jų tėvų pavyzdys, kiek jie turės vaikui įtakos. Tėvai turi skirti pakankamai laiko vaikams.

Tėvai taip turėtų auklėti vaikus, kad juose įsigytų sau pagarbos ir autoriteto, paremto ne bausmių baime, o meile. Vaikas nėra ir negali būti šeimoje koks nors už kitus žemesnis pastumdėlis. Jis yra visuomenės narys, vertas pagarbos, nes nuo jo priklausys ir šeimos, ir tautos ateitis.

Vaiko amžiuje per papročius besiformuodamas būdas reikalauja neišvengiamos paramos. Tėvų sudraudimas, nuširdus patarimas iš mažens lengvai ir greitai nustato vaiko valią ir koordinuoja užgaidas. Tasai valios brandinimas turi būti atliktas tarp 4

ir 8 m. amžiaus, kada vyresniųjų žodis vaikui padaro didžiausią išpūdį ir neišdildomai pasilieka jo sieloje.

Šiame periode kaip tik kai kurie tėvai mažiausia dėmesio kreipia į vaiką. Jie mano, kad 4-8 m. amžiaus vaikas nieko nesupranta, tad leidžia jam su bet kuo žaisti, bet ką matyti. Tokiu būdu vaiko sieloje gali įsitvirtinti visokios blogybės.

Vaikai labai mėgsta sekti suaugusius, todėl labai svarbu, kad tėvai prie vaikų elgtųsi pavyzdžiai. Jei vaikas matys blogus pavyzdžius, girdės tėvų barnius bei ginčus, tai ir gražiausi tėvų pamokymai nueis niekais. Draudžiant kokį nors dalyką, reikia vaiką išašmoninti, kad jis pats suprastų, jog tai yra negera. Jei vaikas neišmoks sąmoningai apsispręsti, tai labai dažnai nesąmoninga dresūra išauklėtas vaikas, matydamas, kad jam negresia jokia bausmė, pasielgs visai priešingai.

Tad tėvų, ypač motinos, pareigos šeimoje yra labai svarbios. Joms reikia ruošti ir tėvai vaikus joms turi ruošti jau nuo mažens.

Vėliau jau reikalavimai didėja — čia prasideda antrasis laikotarpis. Skiriami pasimatymai, kažko laukiama (žinoma, tik gero), tikimasi iš mylimo asmens. Čia jau vargu pakaks vien išorinio žavesio. Jau reikia įjungti ir vidines savybes. O kokios tos vidinės savybės? Trumpai sakant — šiam laikotarpiui būdinga *duoti daug, reikalauti mažai*. Dažnai perdėtai stengiamasi atrodyti geresniu, negu iš tikrųjų esama, daug pataikaujama ir beveik nieko nereikalaujama. Jauną žmogų tai klaidina. Šį laikotarpį reikėtų kiek galima prailginti ir visapusiškai pažinti antrąją pusę. Čia negalima pasikliauti vien jausmais, reikalingas ir protas. Reikia mylimąjį stebėti įvairiose situacijose ir vietose. Šokiuose ar kine jis gal bus džentelmenas, o kai važiuosite, pečius suglaudę, namo, gal pasirodys visai kitoks. Tai jau turėtų versti susimąstyti.

Atsiminkite, kad po vestuvių pirmiau minėtas dėsnis pasikeičia. Sakėme, kad šiame antrajame laikotarpyje tas dėsnis yra: *duoti daug, reikalauti mažai, o po vestuvių jis bus: daug reikalauti ir mažai duoti*. Tai čia ir yra visa katastrofa.

Aišku, kad ne kiekviena draugystė baigiasi vestuvėmis. O tai ir yra nusivylimų priežastis. Bet kitaip ir būti negali. Juk draugystės laikotarpis — tai patikrinimas, kuris rodo, ar jaunuoliai yra tinkami vienas kitam. Reikia tikrinti atidžiai, neskubant. Kas paskuba, dažniausiai padaro klaidą.

Daug duoti — tai nereiškia tenkinti visas mylimojo užmačias. Reikalinga išlaikyti savigarbą, nežeminti savęs.

Pagaliau trečiasis laikotarpis — lytinis santykiavimas. Jis turėtų prasidėti tik po vedybų. Deja, kartais pasiskubinama... Vaikinas kartais tai laiko savo pergale, o mergina yra sukrečiama fiziškai ir morališkai. Niekas jos už tai ant piedestalo neiškels, bet tik pavadins lengvabūde. Net ir tas jos mylimasis. Dažnai jis veda ne ją, bet kitą — "skaisčią".

Čia ir yra merginos tragedija: už visišką pasitikėjimą jai atsilyginta išdavyste. Per skubotumą ji visai nepastebėjo, kad tai buvo ne tas, kurio ieškojo.

Meilės matas

Aušra Augustinavičiūtė

Kaip išmatuoti meilę? Vis dar labai dažnai jausmai matuojami elgesio skirtumu; kuo didesnis skirtumas tarp to, kaip jis elgiasi su manimi ir su kitais, tuo didesnė meilė. Nesiskaito su draugų, bičiulių, tėvų nuomone, yra mandagus tik man. Vadinasi, jausmas man ypatingai didelis, nepakartojamas. Blogai kalba apie kitas merginas? Tai tik dėl to, kad suprato, jog aš jam viintelė ir nepakeičiama. Dėl pasimatymo su manimi meta bet kokį reikalą, moja ranka ir bet kokius išsipareigojimus. Todėl, kad mūsų jausmams nėra jokių kliūčių.

Ne šiandien atsirado šis matas. Jauni ir išimylėję žmonės visad buvo įsitikinę, kad jie ypatingi, priklauso tik vienas kitam ir kad jų susikurtas pasaulis — ypatingos meilės pasaulis; kad jie rado gyvybės šaltinį, kurio užteks visam gyvenimui; ir kad jiems iš viso nelabai tereikalingi visi kiti žmonės. Erotinis polinkis bent jau savo pirmoje fazėje suteikia jauniems žmonėms kažką, kas primena visuomeninę izoliaciją — nori būti vieni ne tik tiesiogine žodine prasme, bet ir visuomenine prasme. Jaučiasi neišsemiamai turtingi ir visiškai vienas kitą patenkina.

Šie jausmai natūralūs, nes sudaro palankias sąlygas asmenų adaptacijai. Bet jie ir pavojingi, nes žymia dalimi uždengia mylimą asmenybę, neleidžia ir ją pažiūrėti objektyviai, tai yra pažiūrėti ir ją jos santykiuose su visais kitais žmonėmis, o tuo pačiu teisingai įvertinti, perprasti. Mylimasis tampa tarsi pusiau nežemiška būtybe, išgražinta mūsų nuosavais jausmais ir vaizduotės jėga, spinduliuojančia mūsų vilčių ir troškimų sukurta aureole. Neretai net išūlumas arba lengvapėdiškumas atrodo kažkoks ypatingai patrauklus, abejingumas žmonėms — jėgos požymis, polinkis ir taurelę — mokėjimas bendrauti. Net neginčijamai neigiami bruožai tarsi dar labiau įprasmina busimosios šeimos dvasinį gyvenimą, nes jei jau mane myli, tai aš jį "perauklėsiu", pakeisiu. Tik bėgant bendro gyvenimo me-

tams, paaikšēja, kad visi elgesio bruožai buvo svarbūs, kad dauguma jų ne tik neišnyko, bet išitvirtino, išsikerojo, išlapojo. Tik tada klaidas taisyti vėloka.

Jaunystėje dėl savo nepatyrimo mylimojo draugiškume kitiems, net savai motinai, dažnai išvelgiame pavojų, pavyduliuojame. Geras kitiems? Matyt, nepakankamai mane myli. Domisi kitais žmonėmis? Vadinasi, yra nerimtas, manęs jam neužtenka, lengvai iškeistų į kitą arba net ir nori iškeisti. Dažnai užimtas darbu? Tai todėl, kad aš jam ne daug tereiškiu. Kartais einame dar toliau — jei pasitiki manimi, nekelia pavydo scenų, nedraudžia bendrauti su kitais, vadinasi, nemyli, nes "nėra meilės be pavydo".

Visa tai subjektyvu, jokie rimtesnio pagrindo neturintys ir vien dėl to nepatikimi meilės matai. Jie ne tik subjektyvūs, jie klaidingi, nes nesiskaito su elementariausiais psichologijos dėsniais, o meilę paverčia kažkokia ypatinga, vos ne dieviška jėga, kuriai visa turi lenktis. O jei nenusilenkia? Tada daroma išvada: "meilė buvo netikra".

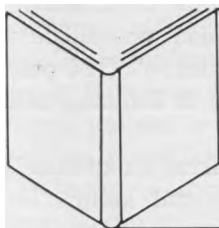
O juk yra objektyvių meilės matų. Kai būdavo apibūdinamas jaunikis arba jaunoji, šalia jo asmeninės charakteristikos "darbštus", "gero būdo", "linksmas", būtinai pridurdavo, jei buvo galima, "iš geros šeimos". Pastaruoju metu mes kažkodėl pamiršom tikrąją tų žodžių reikšmę, pradėjom juos painioti su turtinga, pasiturinčia šeima. O juk "gera šeima" — tai šilta, draugiška šeima, kur kiekvienas rūpinasi kiekvienu, kur šeimos nariai surišti meilės saitais, kur vienas kitam padeda, paguodžia, užvaduoja, paremia. Štai tokioje šeimoje užaugęs jaunuolis yra geras sūnus, rūpestingas brolis, o vėliau taip pat rūpestingas mylimasis, vyras ir tėvas.

Tikrasis meilės matas — žmogaus charakteris, kurį kuria šeima, šiek tiek koreguoja draugai, mokykla ir pats žmogus (savi-aukla). Nėra didelių ir mažų meilių. Yra žmonės su charakteriais, tinkamais giliam, pastoviam jausmui, su charakteriais, tinkamais vidutiniškam, ir pagaliau — tik visai menkam lėkštam jausmui. Įsimylėti gali kiekvienas. Tai trumpalaikis aistros prasi-

veržimas. Bet pamilti gali tik emociškai subrendusi asmenybė. Galima mylėti imant ir mylėti duodant: saugumo, pasitikėjimo gyvenimu jausmą, rūpestingumą, globą, dvasinę ramybę. Kas į meilę žiūri vartotojiškai, kas pajégia tik imti, to jausmas trumpalaikis, greit blunkantis, išsisemiantis, vedantis į tuštumos ir nesėkmės pajautimą, į nusivylimą gyvenimu ir partneriu. Kas myli duodamas, to jausmai pastoviai intensyveja, skleidžiasi, rezga glaudžius, sunkiai benutraukiamus dvasinius ryšius. Pilnavertė meilė — tai dviejų žmonių savitarpio santykis, mainai, kuriuose pralobsta, ir netgi tuo pat metu, abi asmenybės.

Jei santykiai šeimoje šilti, draugiški, vaikams išmoka mylėti gera, natūralia meile tėvus, brolius ir seseris, vėliau draugus. Jie taikūs, su jais — gera. Jie bus pastovūs ir išrinktajai, ir vaikams. Kam vaikystėje trūko šilumos, kas užaugo nepasitikėjimo, bėrimų ir pykčio atmosferoje, kas nepajégė užgniaužti savyje šios žalingos tėvų namų įtakos, tas blaškysis, stengsis kažkuo kompensuoti išneštą iš namų tuštumą. Kas neišmoks pasitikėti jį supančiais žmonėmis, vertinti juos, džiuginti smulkesnėmis ir stambesnėmis paslaugomis, liks irzlus, įtarus, agresyvus egoistas, nevykusiai bendraus su kitais žmonėmis, tas nei moksle, nei darbe neras malonumo, niekad nebus geras ir pastovus partneris.

Visa tai tinka tiek vyrams, tiek merginoms. Tačiau kai kurios merginos, linkusios pervertinti "šaunius", jau daug su kuo draugavusius, "skaudžiai nusivylusius" ir tik dabar radusius "ją", "tikrąją", užmiršta, kad klajūnas visada lieka klajūnu. Vaikinai dažniau suklysta, pasirinkdami kitą kraštutinumą — su niekuo nedraugaujančias merginas. Jie nepagalvoja, kad ta, kuri su niekuo nepalaiko artimesnių ryšių, ne būtinai tai daro dėl savo aukštos moralės, o tiesiog gal dėl to, kad lygiai taip pat nemoka teikti kitiems savo širdies šilumos, kaip ir tie — skraidantieji "nuo žiedelio ant žiedelio". O kas žino — gal ir visai jos neturi. Na, būna ir atvirkščiai, kai ištekėjusi už labai "rimto", "gero", "protingo" vyro moteris visą gyve-

Nugairintos širdys, nepaklausiami klausimai

Nijolė Jankutė

"Pagairės" vėjai Jurgio Gliaudos nenugairino, bet atpūtė jam 5-tąją "Draugo" romano konkurso premiją. Malonu, kad penkiagubo laureato ruduo ne tik saulėtas, bet ir vaisingas.

"Pagairės" romanas sovietinės Lietuvos temomis, kurias, pradėjęs gvildinti "Šikšnosparnių soste", J. Gliuda ypatingai pamėgo. Reikia sutikti, kad romano siužetai, personažai bei jų aplinka neatrodo tik iš autoriaus piršto išlaužti. Gliuda yra gerai susipažinęs su dabartinės Lietuvos kasdienybe ir kruopščiai išstudijavęs jos žmonių buitinius rūpesčius, siekimus, baimes; darboviečių, ligoninių, krautuvių biurokratiją, apamai, visą sovietinio gyvenimo paradoksa, kur garsių šūkių teorija apie lygybę, gerovę ir triuškinančius ateizmo laimėjimus visiškai prasilenkia su tyliąja praktika. Šiame

nimą šąla dėl dvasinės šilumos trūkumo. O jaunuolis veda klystkeliuose susipainiojusią merginą, vildamasis savo jausmais atšaukti ją pilnaverčiam emociniam gyvenimui, ir iš to lygiai taip pat nieko neišeina.

Taigi jei norime iš anksto žinoti, kas ateityje mūsų laukia, pasižiūrėkime, kol laikas, koks yra mūsų draugas ne emocinio pakilimo minutėmis, bet kasdieninėje aplinkoje — tarp pažįstamų, bičiulių, darbo draugų, atsitiktinių praeivių. Įsimylėjusiems — tai vienintelis tikras egzaminas. Na, o jei tu jį vis tiek myli, koks jis bebūtų, pažinimas, blaivi pažiūra į charakterį įgalins sušvelninti ateityje gresiančias konfliktines situacijas, padės psichiškai pasiruošti ir prisitaikyti prie realių draugo savybių.

romane autorius kaip tik ir paliečia ateizmo, valstybės aprobuotos "religijos", poveikį sovietinėje santvarkoje išaugusiam lietuviui.

Pagrindinis "Pagairės" veikėjas — Gintalų šeima. Tai jauna pora, nepažinusi kitokio gyvenimo, kaip tik sovietinį, auginanti savo mažamečius vaikus komunistinėje dvasioje.

Gintalas — ramus, užsidaręs svajotojas apie nepasiekiamus kraštus ir neįgyvendinamas keliones. Slapčiausioje savo dvasios kertelėje jis abejoja komunizmo doktrinomis. Pokario metais išvežto ir negražinamai dingusio tėvo vaizdas neišdyla iš Gintalo sąmonės. Ir po daugelio metų jis skaudžiai išgyvena tėvo praradimą ir su tuo įvykiu paslaptinai surištas savo gyvenimo nesėkmes, instinktyviai jausdamas, kad jam ir motinai buvo padaryta didelė neteisybė, nesuderinama su nuolat skelbiamomis komunistinio žmogaus teisėmis bei privilegijomis.

Šio tylaus nusivylimo vedamas, Gintalas nepriklauso partijai, nesiveržia į geresnį darbą, netrokšta patogesnio buto nei prestižo. Jis gūžiasi savo nuobodžioje kasdienybėje, jausdamas, kad kiekvienas galvos pakėlimas gali atkreipt pragaištingą visagalės valdžios dėmesį.

Gintalo priešingybė — jo žmona Ramunė. Tai tipingas naujos santvarkos žmogus, be klausimo, be abejonės įtikėjęs partijos tiesoms, pilnas užsidegimo jas beatodairiškai diegti visame krašte. Ramunė — sovietinio plakato veidas — gražus, patenkintas, kovingas ir pergalingas — didžiosios Utopijos neklaidingojo veidas.

Ramunės gyvenimas lyg oficialus šūkis — už komunizmo statybą; už pažangą; už komunistinį žmogų; bet labiausiai už tobulą rytojų, išlaisvintą iš religinių prietarų tamšybės. Nes Ramunė — agitatorė, profesionalė ateizmo skelbėja.

Ramunė savo darbu patenkinta: jis teikia progą keliauti po visą Lietuvą, sutikti būrius žmonių, užmegzt naujas pažintis. Ramunė už paskaitų stalo — naujos religijos pranašė prie savo altoriaus — visų akyse, visų ausyse; graži, puošni, jauna, iškalbinga. .. Vyras stengiasi su ja susipažinti, moterys — apšaudo pavydžiais žvilgsniais; taiklūs Ramunės žodžiai, šmaikštus humoras, gerai paruoštos antireliginės paskaitos pelno aplodismentus. Ramunė — komunistė ne iš vardo. Ji — naujo dievo skelbėja iš įsitikinimo.

Gintalai turi du vaikus: fantastiškų paskakų sekėja, klasės pirmūnę Ulbą ir darželinuką Taduką, visa esybe išitraukusį į nuostabaus lėktuvo "braižinius" bei kaimyno katinų "išbaltinimo" procesą, juos lakinant pienu.

Nusistovėjusią Gintalų gyvenimo tėkmę staiga sudrumsčia netikėta nelaimė: Taduको lūpoje išsivysto piktybinis auglys. Skirtingų charakterių tėvai skirtingai priima šį smūgį.

Gintalas Taduको ligą išgyvena skaudžiai, tačiau, vis neprarasdamas vilties, ieško kelių ir būdų sūnui gydyti. Niekad neturėjęs atsidavusio tikėjimo komunizmu, jis ir dabar nepasitiki "didžiosios tėvynės" medicina ir su geraširdžiu kaimynu planuoja Taduқą išsiųst gydyti nors į Lenkiją.

Kitaip į nelaimę reaguoja Ramunė. Sūnaus liga ją gąsdina ir jaudina, tačiau dvasios gelmių nepasiekia. Ramunė — pirmiausia komunistė, išipareigojusi ateities žmogaus kūrybai, o tik antroje eilėje motina. Ramunės tikėjimas sovietinės medicinos galia tipingas jos charakteriui. Kaip religingas žmogus, nelaimėi užpuolus, pasiveda Dievui, taip Ramunė pasiveda partijai per vyriausiąją savo cecho agitatorę, seną, kovingą partietę Aleknavičienę.

"Tavo sūnus, Ramune, turės gerą gydy-

mą. Aš įvėliau į tai pirminę organizaciją. Žinai, dabar medicina mūsų pasididžiavimas. Būk rami. Užsimiršk darbe" (124 psl.). Taip pasakė Aleknavičienė, ir Ramunė užsimiršta.

Kelionės po krašto kolūkius su ateistinių paskaitų ciklu, "Nepulkim ant kelių". Ramunę atitraukia toli nuo namų, nuo nežymaus, "perdėm proziško vyro, temdančio jos švytinčią aureolę", ir nuo poliklinikoj gydomo Taduको. Ramunė nesiblaško, juk... "Taduको atvejį palaikys pirminė organizacija". ..

Jeigu ne viename "Pagairės" puslapyje Ramunė pasirodo lyg ir per daug kompiuteriškai užprogramuota lėlė, o Gintalo "perregimų sapnų" balastą norisi išmesti "per bortą", tai Ulba ir Taduқas išperka knygos trūkumus nemeluotu vaikišku žavesiu.

Tie du mažamečiai, pastatyti prieš jiems nesuvokiamai susikomplicavusį gyvenimą, graudžiai spustelia skaitytojo širdį. Taduको santykiai su Jakavonių katinais, jo aistra "skrendančio-plaukiančio" lėktuvo brėžiniui, ateistiškai išaugintos Ulbos pirmas susidūrimas su religija triuškinančioj Taduको ligos bei mirties realybėj yra "Pagairės" stiprybė. Ulba ir Taduқas verti skaitytojų dėmesio.

Komunistinėje santvarkoje išaugusio žmogaus portretą autorius piešia gana įdomiai. To naujojo žmogaus bruožai ypač išryškėja, kada jis pastatomas prieš nepermaldujamus gyvenimo faktus, kurie nesiderina su partijos skelbiamomis tiesomis. Ir taip sovietinis žmogus atsiduria dvasinėj pagairėj, blaškomas nuolatinio aštrių konfliktų vėjo.

Autoriui gerai pavykęs tokios pagairės epizodas yra ateistės Ramunės netikėtas susidūrimas su faktu, kad jos dukra, persiėmusi religinėmis mintimis, nori kuo daugiau sužinoti apie tuos, tariamai iš sovietinio gyvenimo išrautus, prietarus. Ironiška, kad Ulba veržiasi į tą kerintį slaptąjį senelės pasaulį, pastūmėta ateistinės motinos paskaitos. Iš tos paskaitos mergaitė sužino apie Marytę Uždavinytę, kuri mirė nacių padegtime Pirčiupy, spausdama prie krū-

tinės maldaknygę. Liepsnojanti Marytė, jos apdegusi maldaknygė ateizmo muziejuje, senelė, žegnojanti mirštantį Taduką, ir tas vyras, kurs neseniai susidegino prie teatro, viskas jungėsi ir rišosi į Ulbai nesuprantamą, bet nuostabiai traukiantį pasaulį.

"Ar ta mergaitė išsigelbėjo?" — kietu tonu paklausė Ramunė. .. tos mergaitės maldaknygė nuo liepsnų neapsaugojo".

"Apsaugojo", tyliai ir atkakliai pasakė Ulba.

"Gėdykis, būdama pionierė, kalbėti tokias nesąmones!"

"O gal liepsna ne taip degino", atkakliai pakartoto mergaitė" (171-172 psl.).

Šiuo motinos ir dukters pokalbiu, gal būt, ir galima susumuoti komunistinio žmogaus tragiką: tai, kas pokario kartoje buvo išnaikinta, kaip prietaras, sugriauta, kaip kliūtis į ateities rojų žemėje, netikėtai atsiranda vaikuose. Ir nustemba žmogus to "prietaro" gyvastingumu, ir sunerimsta, ki-

lus mintims, kurios nesiderina su aiškiaja vienakrypte komunizmo programa.

O gal liepsna ne taip degino? — klausimas, kuris peržengia visas materijos ribas, į kurią baisu ieškot atsakymo kaip ir į tuos paprastesnius, ar užsienyje aukštesnis medicinos lygis... Baisu ieškot atsakymo, kai nenumaldomai gairina režimo vėjai.

"Užmiršk viską. Visam amžiui", sako Gintalas Ulbai.

"Ir neplepėk, tylėk, nes nukentės... senelė", išpėja Ramunė" (264 psl.).

Šie instinktyvūs savisaugos žodžiai, išsprūdę iš komunistinės santvarkos augintinės lūpų, pasako daug apie tą pagairę, kurioje visom jėgom kabindamasis į savo žemę, bando žmogumi išlikt lietuviai.

Jurgis Gliuda. PAGAIRĖ. "Draugo" konkurse premijuotas romanas. Išleido Liet. Knygos Klubas 1975 m. Aplanas Ados Korsakaitės-Sutkuvienės. Kaina 4.50 dol.

TRUMPAI IŠ VISUR

- *Naujai paaukštintas į Pretorijos (P. Afrikoje) arkivyskupas* G. F. Daniel yra konvertitas. Jis yra gimęs 1933 m. anglikonų šeimoje, studijavo architektūrą, vėliau įstojo į anglikonų kunigų seminariją. Išventintas anglikonų kunigu, trejus metus dirbo jų parapijoje. Susidomėjęs katalikybe, 1960 m. pradėjo ją studijuoti. Metus mokėsi Šv. Jono seminarijoje, ketverius metus Romoje. 1964 m. buvo išventintas katalikų kunigu.

- Sesuo *Liucija*, vienintelė gyva išlikusi iš trijų vaikų, Fatimoje mačusių Mariją, iš Portugalijos perkelta į Ispaniją. Manoma, kad tai padaryta ryšium su komunistų įsigalėjimu Portugalijoje. Ji yra karmelite vienuolė. Dabar turi 68 m. amžiaus. Regėjimus turėjo 1917 m. Sesuo Liucija vienuolynan įstojo 1926 m., buvo dorotietė, bet nuo 1946 m. perėjo į griežtesnį karmeličių vienuolyną.

- *Arkivyskupą J. L. Bernardiną*, JAV vyskupų konferencijos prezidentą, pagerbė

Hebrajų kolegija ir Žydų tikybos institutas, suteikdami jam daktaro laipsnį. Pagerbimo rašte pažymima, kad įvertinamas jo pasišventimas labdarai ir žmogaus vertės supratimo ugdymui.

- *Jericho* vietovėje vykdomi kasinėjimai. Atrandama įvairių istorinių įrengimų, kaip pvz. vandentiekis, maudymosi baseinas, žydų apsiplovimų maudyklės.

- *Filmų aktorė Ann Francis* pareiškė spaudai, kad, kol mes nepradėsime taip gyventi, kaip reikalauja krikščionių dorovė, tol nebus žinia, kaip apsaugoti vaikus nuo blogio. Ji peikia filmus, kurie turi per daug medžiagos apie nusikaltimus ir apie seksą. Aktorė Ann Francis pradėjo dalyvauti filmuose nuo savo penktųjų metų amžiaus ir jau yra vaidinusi daugiau kaip 30-je filmų. Vienas naujausių — "A Girl Named Sooner" — apie našlaitę. Ji sako: "Aš tikiu Kristaus mokslą ir, jei mes jį sektume, visi būtume geresni".

- *Katalikė aktorė Rosalind Russell* buvo apdovanota Pasaulio garsiosios moters žymeniu. Iškilmių metu ji sirgo, ir žymenį paėmė jos draugė, kita katalikė aktorė, Irene Dunn. Aktorė Russell buvo pagerbta už įsteigimą Sesers E. Kenny instituto ir už nenuilstamus labdaros darbus. Iškilmių metu surinkta 25,000 dol. kūrimui Vaikų miesto, į kurį bus priimami skriaudžiami vaikai. Susirinkusiems žmonėms aktorė Joyce Bulifant papasakojo, kaip komunistai Vietname sustatė į eilę našlaičius ir visus sušaudė, nukirsdami galvą ir vienai vienuolei. Tie nelaimingieji buvo globojami International Orphans organizacijos, kuri ir skyrė aktorei Russell garbės žymenį ir kuri turi savo įstaigas taip pat JAV-se.

- *Naujas vyriausias JAV laivyno kapelionas yra kun. J. J. O'Connor.* Tai katalikų kunigas, išsitarnavęs admiralo (Rear Admiral) laipsnį. Antrą kartą šis aukštas postas atiteko katalikų kunigui. Dabar kun. O'Connor įtaka sieks porą milijonų liavyno vyrų. Anksčiau jis buvo laivyno akademijos vyr. kapelionas. Laivyne tarnauja jau 23 metai.

- *Pirma hipių kolonija atsirado ir Lenkijoje.* Apie tai skelbia Varšuvos laikraštis "Kultura". Vieta nenurodoma.

- *Tėvus Riccardo Lombardi,* jėzuitas, pagarsėjusio "Už geresnį pasaulį" sąjūdžio kūrėjas, dėl ligos pasitraukė iš sąjūdžio vadovybės. Dabar tam sąjūdžiui vadovauja kun. J. Cuberto, buvęs kun. Lombardi pavaduotojas.

- *Kardinolo Cushing* vardu pavadintas vienas Bostono parkas. Kard. Cushing buvo Bostono arkivyskupas, mirė 1970 m.

- *Švedijoje* nuo rugp. mėnesio eis naujas mėnesinis katalikų žurnalas, pavadintas *Signum*. Jis jungia anksčiau buvusius *Credo* ir *KIT* (Katalikų informacijų tarnyba).

- *Vatikane* ir popiežiaus vasaros rezidencijoje Castel Gondolfo įrengtos vietos helikopteriams nusileisti, kad popiežius galėtų šventaisiais metais suspėti atvykti į jo laukiančių maldininkų audiencijas.

- *Moterysčių perskyros JAV-se,* kaip rodo Sveikatos centro statistika, daugiausia įvyksta pirma negu susituokusieji pasiekia

24 m. amžiaus. Tokios perskyros sudaro 53%. Net 33% visų persiskiriančių yra ke-liolikamečiai; 62% persiskiriančių vyrų ir 75% persiskiriančių moterų yra jaunesni negu 25 m. amžiaus.

- *"Tarp gimusios ir negimusios* gyvybės nėra esminio skirtumo... Jau užsimezgusi gyvybė, kokioje vystymosi stadijoje ji bebūtų, yra pilnavertė ir, nežiūrint jos bejėgiškumo, turi teisę į pilną saugumą bei globą. Todėl kiekvienas pasikėsinimas į dar negimusio kūdikio gyvybę yra toks pat nusikaltimas, kaip nužudymas užgimusio žmogaus" — taip pareiškė Grazo universiteto (Austrijoje) teologijos fakulteto dėstytojai, atmesdami pasiūlymus įteisinti negimusiųjų žudymą.

- *Damen žymenį,* įsteigtą 1957 m. pagerbti asmenį, ypatingai pasišventusį Dievo, visuomenės ir šio krašto žmonių tarnybai, Lojolos universitetas Čikagoje paskyrė Hillman, Inc. finansų komiteto pirmininkui Gardner H. Stern.

- *Kard. L. Raimondi,* buvęs Apaštališkasis delegatas JAV-se, mirė, sulaukęs 62 m. amžiaus. Jis yra buvęs vienas iš vyskupų, konsekraudusių mūsų vysk. A. Deksnį.

- *Ieškoti būdų prieš staigias kūdikių mirtis* Lojolos unviersiteto medicinos centrui Chicago Community Trust bendrovė suteikė 30,000 dol. paramos.

- *Prez. Fordas priėmė penkių JAV katalikų vyskupų delegaciją,* vadovaujamą arkiv. J. Bernardino. Valandą užtrukusiame pasitarime buvo svarstoma neturtingųjų maitinimo problema, Vietnamo pabėgėlių įkurdinimas, įteisinimas nelegaliai atvykusių svetimšalių, suvaržymas negimusiųjų žudymo, parama privačioms mokykloms.

- *Motinos Seton,* amerikietės, paskelbimas šventąja įvyksta rugs. 14 d. Numatoma, kad kanonizacijos iškilmėse dalyvaus apie 7,000 amerikiečių.

- *Benediktinų kolegija* Lisle, Ill., iš Sveikatos, švietimo ir šalpos departamento gaus milijoną dolerių plėsti mokslo planą ir patobulinti studentų sveikatos ugdymo bei fizinės kultūros programą, išplėsti sportą, ypač studentėms.

KUO PAKEISTI VEIKSMAŽODĮ "BOVYTI"

Lenkų kilmės veiksmažodis "bovyti" bendrinėje kalboje, be abejo, nevartotinas. Sangražinė jo forma "bovytis" lengvai pakeičiama veiksmažodžiu *žaisti*, tačiau sunkiau rasti pakaitalą jo paprastai, nesangražinei formai. Nors daugelis ir žino, kad šis žodis nelietuviškos kilmės, bet, neturėdami tinkamo pakaitalo, kasdieninėje kalboje jį vartoja, pvz.: *Pabovyk vaiką, kad neverktų.* Kai kuriose tarmėse "bovyti" reikšme vartojamas žodis *žadinti*. Štai keli pavyzdžiai: *Kai jį žadini visaip, kaip išmanydamas, tai dar neverkia, bet tik nusisuk kur, tai ir pradeda rėkti* (Tauragnai). *Tavo vaikelis jau didelis, kai tik žadini, tai jau juokias* (Daugėliškis). *Vos tą vaiką obuoliu nužadinau* (Alksnėnai).

Bendrinei kalbai toks veiksmažodžio "bovyti" pakaitalas nėra parankus, nes jis gali būti dviprasmiškas. Pasakymas "pažadink vaiką" gali reikšti "prikelk vaiką iš miego" arba "pabovyk vaiką", t.y. "jį pašnekink, pramanyk jam kokį įdomų užsiėmimą, padėk jam žaisti" ir pan. Ši veiksmažodžio *žadinti* reikšmė nėra pagrindinė, o antrinė. Pažiūrėkime, ką apie jį sako *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas* (Vilnius 1972): *žadinti*, -a, -o 1. budinti, kelti: *Žadinti ką iš miego. Kelsi rytelį nežadinama.* 2. daryti veiklesnį, ryškiau juntamą: *Žadinti apetitą. Žadinti vaizduotę. Žadinti širdyje ilgesį, gailesį.* Paskui žodyne nurodoma, kad šnekamojoje kalboje šis veiksmažodis vartojamas reikšme *raminti, linksminti*, pvz.: *Verkiantį vaiką reikia žadinti. Akį žadino pražydušios gėlės.*

L. Rėzos dainyno 164 dainoje yra pavartotas žodis *žaidinti*: *Gavo sūnytį, ant baltų rankų nešiotą, aukso žieduku žaidintą.* Veiksmažodis *žaidinti* savo daryba ir reikšme yra visiškai pateisinamas. Šalia veiksmažodžių porų: *kaisti - kaitinti, lesti - lesinti, pykti - pykinti, juoktis - juokinti* galime vartoti ir *žaisti - žaidinti*. Šis veiksmažodis yra ir *Dab. lietuvių kalbos žodyne*.

TEISINGAS, TAISYKLINGAS, TINKAMAS

Būdvardis *teisingas* dažniausiai vartojamas reikšme "atitinkantis tiesą, tikrovę, neprasilenkiantis su tiesa, nemelagingas", pvz. *teisingas žodis, teisinga nuomonė, teisingas liudijimas, teisingas teismo sprendimas, teisingas žmogus* (kuris savo žodžiais ir veiksmais nenusikalsta tiesai, nepažeidžia kitų teisių).

Ir šnekamojoje kalboje, ir raštuose būdvardis *teisingas* (taip pat irrieveiksmis *teisingai*) gana dažnas, o periodinėje spaudoje — kartais net ir per dažnas. Būdvardis *teisingas* neretai be reikalo išstumia kitus žodžius — *taisyklingas, tinkamas, geras, tikslus* ir pan. Šių žodžių negalima laikyti būdvardžio *teisingas* sinonimais.

Duosime keletą būdingesnių pavyzdžių, dažniausiai paimtų iš mūsų periodinės spaudos, rodančių nepageidautinus žodžio *teisingas* vartojimo atvejus.

1. Būdvardis *teisingas* (arbarieveiksmis *teisingai*) keistinas į *taisyklingas (taisyklingai)*:

Tai yra *neteisingas (=netaisyklingas)* šio žodžio rašymas. Sportininkui yra labai svarbu *teisingai (= taisyklingai)* kvėpuoti. Lietuvių kalbos pamokose mokiniai yra mo-

komi *teisingos* (= *taisyklingos*) rašybos. Tame straipsnyje ne visur yra *teisingai* (= *taisyklingai*) dedami skyrybos ženklai. Kai kurie žodžiai yra *neteisingai* (*netaisyklingai*) vartojami.

Ne vietoje pavartoti žodžiai *teisingas*, *teisingai* kartais gali sukelti dviprasmiškumą. Pavyzdžiui, periodinėje spaudoje buvo straipsnis, pavadintas "Teisingai rašykime". Perskaičius tokią antraštę, ne vienam susidarė išpūdis, kad autorius pasišovęs iškelti kur nors aprašytus iškreiptus faktus. Iš tikrųjų ten buvo keliamos kai kurios kalbos klaidos. Tad toji antraštė turėjo būti: "Taisyklingai rašykime". Galime dar palyginti pasakymus: *teisinga kalba* ir *taisyklinga kalba*. *Teisinga kalba* yra tokia, kai žmogus sako tiesą, nemeluoja, o *taisyklinga*— kai kalboje nepažeidžiamos gramatikos ir kitos taisyklės.

2. Būdvardis *teisingas* (prieš. *teisingai*) keistinas į *tinkamas* (*tinkamai*):

Dažniausiai žmogus tunka dėl *neteisingos* (= *netinkamos*) mitybos. Tik nuodugniai apžiūrėjęs ligonį, gydytojas gali nustatyti *teisingą* (= *tinkamą*) gydymą. Labai svarbu *teisingai* (= *tinkamai*) suderinti rūbų spalvas. Jie savo sūnų auklėja *neteisingais* (= *netinkamais*) metodais. Vaiko energiją reikia nukreipti *teisinga* (= *tinkama* arba *gera*) linkme. Skaitant *teisingiausias* (= *tinkamiausias*, *geriausias*) atstumas nuo knygos yra 33-35 cm. *Neteisingai elgiasi* (= *netinkamai elgiasi*, *negerai daro*) tie, kurie tuoj po valgio eina maudytis.

3. *Teisingas* (*teisingai*) keistinas į *tikslus* (*tiksliai*):

Ar negalėčiau sužinoti *teisingą* (= *tikslų*) laiką? Aš neatsimenu jo *teisingo* (= *tikslaus*) adreso. Prokuroras prižiūri, ar *teisingai* (= *tiksliai*) laikomasi įstatymų. Šis apibrėžimas yra *neteisingai* (= *netiksliai*) suformuluotas.

Dar galima pridurti, kad šnekamojoje kalboje žodis *teisingai* labai dažnai vartojamas tais atvejais, kai klausytojas, atsiliėpdamas į kito kalbą, patvirtina jo žodžius ar pritaria jo nuomonei. Tokiais atvejais daug vaizdingesni ir būdingesni būtų kitokie pa-

tvirtinimai: *teisybė*, *gerai sakai*, *iš tikrųjų* ir t.t. Štai pora pavyzdžių:

— Aš manau, kad mums reikėtų truputiuką pailsėti.

— *Teisingai* (= Iš tikrųjų. Gerai sakai).

— Žiūrėk, jau tavo laikrodis sustojęs.

— *Teisingai* (= Tikrai, Teisybė, Iš tikro).

Iš visų čia pateiktų pavyzdžių matyti, kad daugeliu atvejų, būdvardį *teisingas* ar prieveiksmį *teisingai* pakeitę kitais artimos reikšmės žodžiais, ne tik pajvairiname kalbą, bet ir tiksliau išreiškiame savo mintis.

DVIEM AR DVIEMS

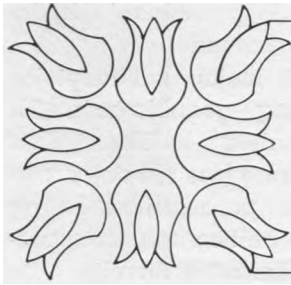
Skaitvardžio *du* naudininko ir įnagininko forma yra *dviem*. Ši forma yra dviskaitinė (be s gale). Tokia šio skaitvardžio forma ir tėra galima, nes skaitvardis *du* tik dviskaitos formą ir tegali turėti. Šnekamojoje kalboje ir spaudoje pasitaiko formų ir su s gale: *dviems*. Tokia forma yra netiksliai pavartojama pagal kitų žodžių analogiją. Taip dažnai pasako ar parašo asmenys, kilę iš tų tarmių (rytų aukštaičių, dzūkų, kapsų), kur daugiskaitos naudininkui vartojama dviskaitos forma: *laukam*, *vaikam*, *žmonėm*. Jie, išmokę bendrinės kalbos formą (su s gale: *laukams*, *vaikams*, *žmonėms*), mano, kad reikia ir skaitvardžio *du* naudininkui pridėti s (*dviems*). Tas pat pasakytina ir apie įnagininko linksnį. Tad forma *dviems* bendrinėje kalboje nevartotina.

VIETININKO TRUMPINIMAS

Daiktavardžiai su galūnėmis *-is*, *-ys*, *-uo* vietininko linksnyje turi galūnę *-yje*. Bendrinėje kalboje galima vartoti ir sutrumpintą vietininko formą su galūne *-y*, tačiau neteiktinas trumpinimas su galūne *-yj*. Tad galima vartoti: *pilyje* arba *pily*, *lopšyje* arba *lopšy*, *akmenyje* arba *akmeny*, bet neteiktina: *pilyj*, *lopšyj*, *akmenyj*.

Kalba yra kur kas daugiau, negu tik socialinę funkciją turis instrumentas: ji pats brangiausias tautos turtas. Kuo? Tuo, kad žmogus jos pagalba žengia į pasaulį ir susipažįsta su gyvenimu.

J. Eretas

**ATIDARANT DAILĖS PARODAS,
NESUSPĖJAMA IŠSPAUSDINTI
IŠKABINTŲ DARBŲ SĄRAŠO**

Tokie neįprasti reiškiniai atsitinka tik komunistinėje Lietuvoje. Parodoje iškabinėtų paveikslų sąrašas pasirodo tik po mėnesio. Šiemet džiaugiasi, kad kažkoku laimingu būdu buvo suspėta išspausdinti sąrašas iš Pabaltijo tapybos trienalės parodos, kuri lankytojai, labai patenkinti, galėjo parsinešti namo prisiminimui.

Katalogas gražiai išleistas, bet jį bevertant kyla visokių klausimų. Pvz. latvės L. Endzelinos paveikslas apverstas aukštyn kojom. Taip pat apgaudinėjami kaimynai: salėje pakabinama keletas darbų, kurių nėra sąrašė, o sąrašė tiek darbų, kurių niekas nematė parodoje.

Tokie dalykai parodose dažnai pasitaiko ir lankytojams sukelia neaiškumų. Apgaudinėjami parodų lankytojai.

**IŠSKYLAUTOJU LANKOMOS VIETOVĖS
NESUTVARKYTOS IR APLEISTOS**

"Tiesos" skyriuje — *Laisvalaikis, poilsis ir kultūra* — rašoma, kad, vasarai prasidėjus, žmonės daro išvykas, norėdami susipažinti su Lietuvos žymesnėmis vietovėmis: Vilnium, Kaunu, Dzūkijos kraštu, kuriame gimė K. M. Čiurlionis. Kai kurie pasiekia net vidurinę Aziją, Krymą, Minską ir Leningradą. Keliaujama autobusais, traukiniais, lėktuvais ir laivais.

Iš Vilniaus garlaiviu plaukiama į Liškiavą. Per dieną garlaivis perveža apie du šimtu žmonių. Garlaivyje švaru ir tvarkinga. Liškiavoje išlipus į krantą — bauginantis vaizdas: kelias ir pakelės nesutvarkytos.

Apleistos sodybos. Miestelyje parduotuvės užrašas kabo persikreipusiomis raidėmis. Viduje nešvaru. Vasarą labai retai galima nusipirkti vaisvandenių. Dar nemaloniau nuteikia buvusio vienuolyno požemiai: elektros lemputės išsukinėtos, celėse prišiukšlinta.

"Tiesa" rašo, kad Liškiavos bažnyčios ir vienuolyno rūmai yra respublikinės reikšmės architektūrinis paminklas. Jo apsauga ir priežiūra turi rūpėti ne tik vietiniams gyventojams, bet ir visai respublikai. Siūloma vietiniams gyventojams truputį aptvarkyti aplinką ir bent apsišluoti takus.

**LIETUVOS MOKSLEIVIAI PIRMAJĄ
VASAROS MĖNESI PRIVALO PRALEISTI
DARBO IR POILSIO STOVYKLOSE**

Beveik visuose Lietuvos respublikos rajonuose yra įkurta 450 stovyklų. Jose stovyklauja 20 tūkstančių keturi šimtai moksleivių. Jie talkininkauja tarybinių ūkių darbininkams: padeda rinkti akmenis, ravėti runkelius, grėbti ir vežti šieną bei kitus darbus. Poilsio valandomis ruošia kultūrinės programos, rengia sporto varžybas, susipažįsta su rajonų istorija.

Ši moksleivių darbo ir poilsio stovyklų vasara yra šeštoji. "Tiesa" teigia, kad moksleiviai jas pamėgė.

**PAVERGTOS LIETUVOS MOKYKLŲ
RŪPESTIS, KAIP JAUNUOLIUS
IŠAUKLĖTI KOMUNISTAIS?**

Komunistiniuose kraštuose nesiskaitoma su jaunuolių pasirinktomis idėjomis, bet jie prievarta yra verčiami mokytis ateistinės ir komunistinės pasaulėžiūros. Svarbiausias

vaidmuo tenka mokytojui. Partinių organizacijų sekretoriai ypatingai įtaigoja mokytojus, jiems duodami nurodymus, kaip jie turi elgtis su mokiniais ir kokius mokymo būdus naudoti.

Reikia stebėtis šiandien, kad per trisdešimt metų moksleiviai nepasisavino komunistinių idėjų, nesusidarė komunistinės politinės pažiūros ir savo klasės vadovo — mokytojo nelaiko sau pavyzdžiu.

84-turiems abiturientams buvo pateikti klausimų lapai. Iš daugelio klausimų buvo ir toks: "Kokio jums pažįstamo ar artimo žmogaus veiklą ir poelgius laikote sau pavyzdžiu?" Abiturientai atsakė, kad pavyzdžiu laiko tėvų, giminaičių, draugų, literatūros kūrinių herojų veiklą ir elgesį. Labai nedaugelis pavyzdžių ima iš mokytojų.

Tai matydama, komunistų partija pradėjo griežtai reikalauti iš mokytojų, kad kiekvienoje klasėje būtų tam tikra moksleivių idėjinio — politinio auklėjimo sistema. Mokytojas turi žinoti savo auklėtinių galvą ir jų dvasinę būklę. Šiam tikslui mokytojai tyrinėja šeimos įtaką mokinių pasaulėžiūrai nustatyti. Jaunuoliai tampa savo tėvų, brolių ir giminių sekliais bei išdaviais.

Tokie dalykai dedasi tik komunistinėje santvarkoje.

ŽEMAITĖS 130-TOJO GIMTADIENIO MINĖJIMAS

1884 m. Julija Žymantienė-Žemaitė, apsiėmusi pas brolių savo žemės sklype Ušėnuose prie Užvenčio, susipažino su gimnazistu Povilu Višinskiu. Šis, pastebėjęs jos literatūrinį talentą, paragino ją rašyti lietuviškai. Žemaitės raštai yra vaizdai ir apsakymėliai, vaizduoja tikrovę, kurią ji matė ir pergyveno. Pradėjo rašyti jau beveik būdama 50 metų amžiaus.

Povilo Višinskio skatinama, Žymantienė nuo darbo sugrubusia ranka paėmė plunksną ir, nežinodama jokių rašybos taisyklių, 1894 m. parašė pirmąją savo apysaką "Piršlybas". P. Višinskis, pasitaręs su rašytoja Petkevičiūte - Bite, davė kalbininkui J. Jablonskiui pataisyti kalbą ir, pakeitęs apsakos pavadinimą į "Rudens vakarą", davęs

Žemaitės slapyvardį, išspausdino "Tikrajame Lietuvos ūkininkų kalendoriuje".

Šiomet jau dešimt metai, kai rašytojos Žemaitės gimimo dieną, gegužės mėn. 31, Kelmės rajono "Žemaitės" kolūkis įteikia konkursinę — literatūrinę šios rašytojos vardo premiją rašytojui, parašiusiam knygą arba novelę iš kaimo buitės. Šių metų premijos laimėtojas — Rimantas Šavelis.

Šios išskilmės tapo literatūros švente ne tik Ušėnuose, kur ilgą laiką gyveno rašytoja, bet ir visame rajone. Premijos įteikimo išskilmėse padedama gėlių prie Žemaitės paminklinio akmens. Žemaitės raštai pasklidę po visą Lietuvą. Vien tik pokario metais išleista apie 50 Žemaitės leidinių. Daug jos apsakymėlių išversta ir į kitas kalbas.

PABALTIO VALSTYBIŲ TAPYBOS PARODA

Birželio mėn. pradžioje Vilniaus Dailės parodų rūmuose buvo atidaryta Estijos, Latvijos ir Lietuvos dailininkų tapybos paroda. Šio pobūdžio parodos ruošiamos kas treči metai ir jau tapusios įprastinėmis. Pagal Pabaltijo trienalės nuostatus, kiekvienai respublikai atstovauja 15 tapytojų su trimis paveikslais kiekvienas. Parodoje dalyvavo 50 dailininkų, kurie parodė 150 darbų. Lietuviai, kaip parodos šeimininkai, turėjo teisę parodyti savo kūrinių daugiau — jų dalyvavo dvidešimt.

VILNIAUS MIESTO MOKYKLINIS JAUNIMAS NETURI PAKANKAMAI ŽAIDIMO AIKŠČIŲ

Prasidėjus vasarai, vaikai ir paaugliai neturi ką veikti. Tėvų neprižiūrimi ir niekieno nebaudžiami, laužo medelius, gyvatvores ir trypia pasėtą žolę. "Tiesa" skundžiasi, jog esančias mieste žaidimų aikšteles reikėtų gerokai sutvarkyti, kad jomis galėtų naudotis jaunimas.

Kaip paprastai, komunistinėje santvarkoje, ieškoma ką apkaltinti už įvairius trūkumus ir vis pasitaikančias negeroves. Šį kartą rašoma, jog aikštės neprojektuojamos kartu su visa kita statyba todėl, kad to "nenumatančios visasajunginės projektavimo normos".

A BRIEF VACATION

Šis filmas laikomas vienu iš geriausių režisieriaus Vittorio de Sica. Tai paskutinis jo filmas prieš mirtį 1974 m. lapkričio 13 d. O jis buvo didžioji jėga italų filmuose daugiau kaip tris dešimtmečius. Ir Ameriką yra pasiekę jo taip vertingi filmai, kaip *Shoeshine*, *Bicycle Thief*, *Miracle in Milan*, *Umberto D.* Tas Vittorio de Sica mėgo filmus, atskleidžiančius socialines negeroves, neturtingųjų vargą. Ir šiame filme jis tai atlieka labai talentingai, padedamas skripto autoriaus Cesare Zavattini. Filmas 106 min., italų kalba su angliškais parašais, skleidžiamas Allied Artists bendrovės.

Vaizduojamas darbininkijos gyvenimas Milane. Šeima skurdo prislėgta, nes vyras sužeistas, gipsuota koja, trys vaikai, vyro žmona ir dar suktas vyro brolis. Visus juos dabar išlaiko žmona Klara, net nuo savo kuklių pietų fabrike dar atnešdama geriausią dalį vaikams, namiškiams. Klarą su tokiu nuosirdumu vaidina aristokratiškos kilmės brazile Florinda Bolkan. Ji gili savo paprastumu, niekur neperdeda, visur natūrali, savo vietoje. Klara dirba iki pervargimo, iki pakerta ją džiovos pradžia. Sunkiai pasitempdama fabrike, ji negauna reikiamos atvangos namie, kur toks grubus jos vyras (Renato Salvatore).

Gydytojai įsako jai važiuoti gydytis į sanatoriją. Tai ir yra jos trumpos atostogos. Čia išryškėja kontrastai tarp jos neturto ir kai kurių kitų, ypač dainininkės, prabangos. Bet ir ta prabanga čia pavaizduojama nešildanti. Ta turtiniga dainininkė mirtinai serga ir desperacijoje net bando sau gyvastį nutraukti. Klaroje gimsta nauji jausmai, susipažinus su simpatingu jaunu vyru. Tarp jų išsivysto toks trumpalaikis, atsitiktinis romansas, daugiau pripuolamas, kaip katastrofiškas. Ji vis tiek grįžta į šeimą.

Stipri Florindos Bolkan vaidyba, susieta su kontrastais tarp skurdaus jų šeimos buto ir modernios ligoninės, tarp tamsių fabričių ir šviečiančių sniegu nuklotų kalnų, susitinkant su

aristokratėmis kelionėje į sanatoriją, tarp kuklių jos drabužių ir keliais kailiniais apsisunkusių turtuolių. Tačiau režisierius de Sica net ir tokiose aplinkybėse nenusuka filmo nei į "moterų išlaisvinimą", nei į revoliuciją, tik išryškina socialinę darbininko šeimos skurdą ir tos šeimos herojės pasišventimą šeimai, kad ir su trumpu posūkiu į klystkelį. Menišškai pastatytas filmas žiūrovui padeda mesti simpatinga žvilgsnį į neturtingos šeimos sunkumus ir čia atsirandanti pasiaukojimą. Filmo fabula paprasta, o nuotaika ir mintis — gili.

DAY OF THE LOCUST

Ilgas, pustrėčios valandos užtrunkantis filmas, susuktas pagal Nathanael West 1939 m. išleistą romaną apie Hollywoodo nepasisekėlius ir minios siautėjimą, prie kurio priveda tuščias gyvenimas. Pats romano autorius dirbo Hollywoodo kaip scenarijų kūrėjas, kol 1940 m. žuvo automobilio nelaimėje, teturėdamas 37 m. amžiaus.

Filme vaizduojamas Tod Hackett (William Atherton), atvyksta į Hollywoodą pradėti dirbti meno departamente. Jis susidomi 17 m. mergina Faye Greener, kurią vaidina dailios išvaizdos Karen Black. Mergina dirba tik pripuolamai, būtinai siekia iškopti į žvaigždes. Ji gyvena su girtuokliu tėvu, aktorium komiku, kuriam vaidyba nesiseka. Jį čia vaidina Burgess Meredith. Jie gyvena arti to Tod. Tėvui mirus, ją pasikviečia pas save gyventi Tod, tenorėdamas nusikratyti vienatvės, nieko iš jos nereikalaudamas. Tačiau Faye yra lengvo būdo mergina. Ji išsiziūri ir į sąskaitininką Homer Simpson, kurį čia vaidina Donald Sutherland.

Tod, prispaustas širdgėlos, nori vykti į Los Angeles. Belaukiantį jį erzina kaimynų berniukas, išdykęs, net tēkšdamas kažkuo Todui į veidą. Šis išikarščiuoja, prisiveja berniuką ir jį užspardo. Tai pastebėjusi minia sujuda, išsibuodama j triukšmingą sąmyšį, kas ir yra filmo didysis įkarštis.

Filme daug aktorių, žmonių minios. Jo susukimas John Schlesingeriui, režisieriui, pareikalavo daug darbo, o taip pat reikėjo ir daug lėšų. Tačiau pats filmas gana tuščias. Faye tokia lengvabūdė peteliškė, kiek rimtesnis Tod, turintis gilesnį charakterį, išsiskiria iš visos Hollywoodo tuštumos. Apskritai filmo personažų charakteriai kažkaip neišvystyti, filmas nepaįgaunantis, skirtas suaugusiems, bet ir tai kai kurios scenos su priekaištais.

STAVISKY

Istorinis filmas iš Prancūzijos gyvenimo 1930 - 1934 m. Daugiausia viskas sukasi apie žydų kilmės imigrantą iš Rusijos Aleksandrą Stavisky, kuris savo vardą suprancūzina į Serge. Tai buvo be galo apsukrus ir suktas žmogus: papirkinėjo aukštus pareigūnus, policiją, spaudą, teismus, pravedinėjo suktas finansines transakcijas, gausiai davė kyšius, spekuliuo arkliais, turėjo teatrą, pinigais švaistėsi azartiniuose lošimuose, apgaudinėjo akcijomis. Jo kapitalas pasiekė apie 500 mil. frankų, o kai 1932 m. rinką užplūdo jo netikros akcijos, nuvirto du kairiųjų ministerių kabinetai, vyriausybė nebegalėjo tikrai pasitikėti daugeliu vadovujančių aukštųjų karininkų ir policijos tarnautojų ir net pats premjeras Edv. Daladier turėjo pasitraukti, o daugelis bankų užsidarė.

Šluos įvykius Jorge Semprum panaudojo filmo skriptui. Gal būt, pasisekimas tokių filmų, kaip "Godfather" paskatino turėti daugiau tokios pat rūšies filmų. Filmo režisierius Alain Resnais — talentingas žmogus, susilaukęs garso savo susuktais filmais "Hiroshima, Mon Amour", "La Guerre est finie" ir kt. Kaip tie pavadinimai sako, jo filmai prancūziški. Duodama su angliškais parašais. Šis "Staviski" filmas buvo rodomas filmų festivaly Niujorke.

Pagrindinį Staviskio vaidmenį atlieka gabus aktorius Jean-Paul Belmondo, susilaukdamas gausių amerikiečių filmų kritikų pagyrų. Jis įtikinančiai rimtai spekuliuoja pigiomis brangenybėmis, savo plačiais užsimojimais net nori išspręsti Europos ekonomines problemas ir nedarbą. Jis moka, kaip vienas kritikas sako, suvaidinti "džentelmeną tarp gengsterių ir gengsterių tarp džentelmenų". Jam pavyksta sukurti charakterį žydo dantisto sūnaus, kuris net gelbsti fašistiško nusistatymo asmeniui išgalėti Ispanijoje. Tačiau jo sukta karjera baigiasi nusizudymu, kai veržiasi policija jį areštuoti.

Stavisky susilaukia nuoširdaus, ištikimo bičiulio iš barono Raoul, kurį su pasigėrėtinu na-

tūralumu vaidina Charles Boyer. Stambus vaidmuo ir Staviskio žmonos Arlette, kuri pradžioje ekrane atrodo lyg lengvabūdė koketė, bet toliau pasirodo rūpestinga žmona. Ją sėkmingai vaidina Anny Duperey.

Antra intriguojanti filmo tema: Leono Trockio išėivijos dienos Prancūzijoje kaip tik tuo metu. Pradžioje jį matome atvykstantį į Cassis. Jis neturi ryšio su Staviskiu. Gal čia simboliškai norima impersonuoti dvi ekonomines sistemas: abidvi sugedusias ir bankrutuojančias: Staviskio kapitalistinę ir Stalino totalistinę, išbloškusia savo vieną pagrindinių kūrėjų — Trockį. Staviskio afera prisideda, tad ir Trockio išvykimas iš Prancūzijos, pirma į Norvegiją. (1935) m., pagreitinamas.

"Stavisky" filmas susilaukia apscijų pagyrimų ir net aukščiausio įvertinimo — keturių žvaigždučių. Tiesa, yra gražių gamtos vaizdų, Belmondo ir kitų vaidyba neeilinė. Bet filmas yra lyg kažkokia mozaika iš gabalėlių, vaizduojančių įvykius dabarty ir praeity. Žiūrovas ima ilgtis vientisumo, aiškumo. Pagaliau ir pats turinys iš aferistų gyvenimo lietuviui nėra labai patrauklus.

RACE WITH DEVIL

20th Century - Fox filmas, sukurtas pagal skriptą Lee Frost ir Wes Bishop, režisuojant Jack Starret. Vaizduoja dvi vedusiųjų poras, stambia mašina — važiuojančiu namu — išvykstančius atostogauti gamtoje. Abudu vyrai — pramuštgalviai motociklistai, baisiu greičiu lenktyniaujantieji. Juos įtikinančiai vadina Peter Warren ir Fonda Oats. Jų žmonos — Loretta Switt ir Lara Parker. Ir jos nuoširdžios savo vaidmenyse, tik vyrai jas pralenkia.

Visi džiaugiasi nuošalia gamta. Staiga pastebi netoliese velnio kulto sekėjus, kurie šiurpiose savo apeigose nuduria mergaitę aukai. Persigandę mūsų atostogautojai kuo greičiausiai bando pabėgti. Tie velnio garbintojai ir jų sėbrai daro jiems visokias kliūčių: pakaria šuneli, į vieną mašinos vidaus užtvara įleidžia gyvatę, o pagaliau ir tiesiog automobiliais vejasi, užpuola, bando nudaužti nuo kelio, lenda pas juos pro langus.

Bebėgantieji žmonės atsišauo, ginasi. Publika, filmo užintriguota, plojimais palydi kiekvieną stambesnę gerųjų žmonių laimėjimą. Jie daug kliūčių nugali, daug užpuolėjų mirtin nubloškia, bet vis dėlto pagaliau ir juos tie velnio garbintojai apsupa. Taip filmas tame apsupime ir nutrūksta. Gal būt, "Exorcism" filmo

AR CELIBATAS JAU PANAIKINTAS?

“Laiškų Lietuviams” gegužės mėn. numeryje, 178 psl., rašote, kad nėra tokio Bažnyčios Įstatymo, kuris draustų kunigams šokti, bet ar Bažnyčia yra išvardinus kiekvieną kunigo

žingsnį, kas galima ir kas ne? Jei kunigas negali vesti, tai jam negalima ir su moterimis draugystės palaikyti, kuri vestų prie bendro vyro ir moters gyvenimo. Vienas iš tokių yra ir šokis. Jei kunigas šoktų vieną ar du kartus per

pasisekimas paskatino ir čia parinkti velnio garbintojo temą. Filmas parodo visą tų velnio garbintojų biaurumą, bet kartu yra gana žiaurus, sukelią savotišką įtampą. Žiūrovas nenuobodžiauja, bet nei meniško pasigėrėjimo, nei kitų teigiamybių filmas beveik neteikia.

THE NICKEL RIDE

Užtrunkąs 99 minutes 20th Century-Fox filmas, surežisuotas Roberto Mulligan. Vaidina Jason Miller, Linda Haynes, Victor French, John Hilleman ir Bo Hopkins. Centrinis filmo asmuo — Cooper (J. Miller), tarpininkaujās tarp kriminalinio sindikato viršūnių ir smulkesnių sukčių. Filmo pradžioje Cooper rodomas savojo darbo lauke: daro išmokėjimus, randa sandėlius vogtiems daiktams. Bet svarbiausias jo uždavinys — gauti ištisą bloką sandėlių sindikatui. Pagrindiniame vaidmeny Miller žiūrovui sudaro kankinamo asmens išpūdį. Ir žiūrovas su dėmesiu seko jo likimą. Režisierius Mulligan yra tos minties, kad žiūrovui kriminalinio sindikato veikimas žinomas, todėl jis į smulkesnes nesigilina. Tai žiūrovui kiek įneša painumo, tačiau Cooperio išlikimas gyvu daugelyje pavojų žiūrovą užintriguoja, sukelia užuojautą ir todėl net nemėgstantieji kriminalinių filmų šiame filme ras kuo susidomėti, nors apskritai, nepamatęs šio filmo, kaip ir daugelio kitų dabar rodomų, žiūrovas žymesnio nuostolio neturės.

THE RETURN OF THE PINK PANTHER

Komiškas United Artists filmas, režisuotas Blake Edwards, tinkamas žiūrėti suaugusiems ir jauniems, tik jame nieko gilaus, be gausių juo-

kų, nėra. O tie juokai tai ne tiek išplaukiantieji iš sąmojaus, kiek tokie čapliniški. Tačiau žiūrovai kvatoja beveik per visą filmą, kuris yra lyg farsas su amerikietiškais pokštais: tai kur netikėtai sugriūva, tai koks drabužis nusmunka, tai šauna revolveriu, o čia pasirodo besas žiebtuvėlis cigaretei užsidegti.

Siužetas nesudėtingas: panaudodamas išradingas mechanikos priemones, brangenybių vagis pagrobia brangų deimantą, kurio vardas Pink Panther — Raudonoji Pantera. Pagrobia, atrodo, iš kokio Artimųjų Rytų muziejaus, paskiškame Lugašo arabų krašte. Nutariama pakviesti garsų prancūzų sekli — policijos inspektorių Clousseau, kad surastų vagį. Seklys įtariamo namuose su dulkių siurbliu visas pakampes išsiurbia, įtraukdamas net ir papūgą ir savo galvą įgrūsdamas. . . Clouseau vaidmenį gana sumaniai atlieka Peter Sellers, kalbėdamas anglų kalba su prancūzišku akcentu. Tai sėkmingas ir patyręs aktorius, dalyvavęs jau net 47 filmuose, o dabar daugiau palinkęs į komercinius filmus televizijai. Jis dalyvavo Hollywoode, pradedant rodyti šį filmą. Džiaugėsi, kad amerikiečių publika juokėsi. Jis pratarė: “Po Vietnamo karo ir po Watergate amerikiečius reikia pralinksminti”. Iš dalies tai jam šiame filme sekasi. Brangenybių vagį vaidina gana patrauklios išvaizdos Christopher Plummer, o jo žmoną — Catherine Schell, taipgi laiminti publikos dėmesį.

Visas filmo tikslas — prajuokinti žiūrovą. Nors tie juokai lėkšti, bet publika kvatoja, ir žiūrovas nenuobodžiauja.

Juozas Prunskis

metus, tai gal ir nieko blogo, bet kai kunigas nepraleidžia nė vienos progos, nė vieno šokio, šoka dažnai su ta pačia mergina, iš anksto susitarus, modernius šokius, stovi vidury salės apsikabinęs ir prisiglaudęs prie moters su kunigo rūbais, tai yra įsakymo laužymas, o ne “mažutėlių papiktinimas”, kaip Jūs rašote. Žmonės, žiūrėdami į tokį kunigą, juokiasi. Kunigas nekreipia dėmesio, leidžia save išjuokti, o tuo pačiu ir patį Kristų, nes jis juk yra Kristaus atstovas. Kristus kunigą pašaukė savo tarnybai — tarpininkauti tarp Dievo ir žmogaus.

Štai dar vienas pavyzdys. Gavėnioje privačiame bute yra puota, be muzikos. Kunigas yra pirmasis, kuris pasigenda muzikos. Štai jo žodžiai: “Tai ką, ar mes taip ir sėdėsime visą vakarą, duokit muzikos!” Žmonės bando perkalbėti, bet kunigas nenusileidžia. Ir prasideda šokiai. Šiuo atveju kunigas neatlieka savo pareigos, nes, užuot raginęs prie atgailos, elgiasi visai atvirkščiai.

Bažnyčias kunigai laiko uždarytas (atidarymos tik pamaldoms), skundžiasi, kad per daug darbo, o tuo tarpu daug laiko praleidžia puotose ir šokiuose. O ar kunigo pašaukimas yra šokių salėse? Kunigai, kurie daug po šokių sales, tegul palaukia, kol įstatymas bus panaikintas ir jiems bus leista vesti. Jie pradeda per anksti žmonių ieškoti.

Taip pat rašote dėl gavėnios ir pasninko, kad žmogus neturi rodytis, kaip jis pasninkauja. Taip, neturi rodytis, bet ar jis gali būti puotoj ir kartu atgailauti, susikaupti? Juk kūnas sujungtas su siela. Kristus taip pat pasninkavo net 40 dienų, pasitraukęs į tyrus, ir iš meilės mirė ant kryžiaus, tad ar žmogus ir Dievui iš meilės negali ko nors atsisakyti? Pasninkas kaip tik ir yra Dievui meilės pareiškimas, savęs nusigalėjimas, susivaldymas, atsisakant skanesnio kąsnio. Pasninkas ir sielai, ir kūnui labai reikalingas.

Ar dešimt Dievo įsakymų taip pat panaikinta? O juk pirmasis Dievo įsakymas yra: “Mylėsi savo Viešpatį Dievą visa širdimi, visa siela, visomis jėgomis”. Tai kaip mes galime sakyti, kad mylime Dievą, jei tik puotom ir linksmybėm gyvenam?

Komunizmas baigia įsigalėti pasaulyje, tad šokim ir linksminimės, nes, Dievui leidus, komunizmas užvaldys ir Amerikos žemyną. Tada galėsime apsilaukti kankinių vainikais, o šiandieną sunku atsisakyti ir nesunkių atgailos formų.

Audronė

Gerbiamoji Audrone,

Manyčiau, kad Jūs savo laiške gal trupučią “pagražinote” to kunigo elgesį, bet jeigu jau tikrai taip būtų, kaip Jūs aprašote, tai būtų galima sakyti, kad čia jau šiek tiek peržengtos ribos.

Tame Jūsų minėtame atsakyme mes nesakėme, kad dabar jau yra panaikinta bet kokia atgaila. Jokių būdu. Bažnyčia visuomet ją laiko reikalinga, tik pabrėžiama, kad svarbiau vidujinė atgaila. Mes turime daug ko atsisakyti, savo nervus valdyti, savo charakterį lyginti, kas yra daug didesnė atgaila, negu atsisakyti kąsnelio mėsos. Kokią atgailą darydavo tas, kuris pirmiau penktadienį nevalgydavo mėsos, bet restorane užsisakydavo lobsteri su visokiais “pasninkiškais” priedais, užkandžiais ir importuotais vynais? Pasninko ar susilaikymo nuo kurio nors valgio negalima smerkti, bet verčiau reikėtų girti, tačiau gal pirmiau pasninkas buvo per daug sumedžiagintas, užmiršus jo dvasinį pobūdį.

Žemiau dedame vienos mūsų bendradarbės pasisakymą, kuri jį parašė, susipažinusi su Jūsų laiško mintimis.

Redakcija

ŠOKTI AR NE?

Paskutiniu metu vis daugiau pasigirsta balsu, ar gali kunigas šokti. Gali, kodėl gi ne? Tačiau kodėl surišti šoki su celibatu ar su žingsniu į bendrą gyvenimą? Jei kiekvienas šokis, kurį aš prašokau, vestų į bendrą gyvenimą, tai šiandien aš turėčiau didelį vyrų harema. Taip pat nežinau, ar šokis ką nors pridėjo, kad auginu tris vaikus. Šokis šokiui nelygus, o aplinkybės taip pat. Nežinau, kaip atrodytų kunigas su sutana šokio sukury, ir negaliu įsivaizduoti, nes niekad nemačiau. Tikiu, kad nekaip, nes dvi “balinės suknelės” gal ir nelabai derinasi.

Šokant su ta pačia moterim visą vakarą, klius kiekvienam, nesvarbu, ar jis bus kunigas, ar pasaulietis, ar vyras, ar moteris. Tikriausiai klius ir moteriai, pradedant suknele, baigiant “matai, kokia ji”...

Nėra Bažnyčios įsakymo, draudžiančio kunigams šokti. Šokti ar nešokti yra tradicija. Taip pat ir nešokti gavėnios ar advento metu yra tradicija, kuri ypač buvo stipri Lietuvoje, bet nepamiršta ir dabar. Lankydamą katalikių vienuolių išlaikomą kolegiją, buvau smarkiai supurtinta ruošiamais šokiais gavėnios ir advento metu. Kai aš aiškinau, kad reikia susikaupti,

Dr. R. Sidrio nuotr.

Cordoba, Ispanija, 1968 m.

melstis ir atgailauti, mane paklausdavo, kodėl. Juk tai dvi didelės džiaugsmo šventės — Kristaus gimimas ir prisikėlimas. Tad džiaukimės, linksminkimės. Ar liūdni veidai ir nukabintos nosys reiškia didesnę Dievo meilę, geresnę pareigų atlikimą ir nuoširdesnę maldą? Ar nėra Kristus pasakęs, kad pasninkaudami ir atgailaudami nebūtumėt paniurę, nes tai daroma dėl žmonių akių. Pietų Amerikoje ruošiami karnevalai su šokiais, garsia muzika ir dainomis kaip tik advento ir gavėnios metu. Tai vis tradicijos...

Palaikykime savo tradicijas, nes jos yra mūsų, jos skirtingos, savos, mielos, tačiau nesmerkime nė kitų, kurie turi savo tradicijas, skirtingas nuo mūsų.

Dar dėl tų šokančių kunigų. Teko girdėti, kad Wisconsine vienoje vienuolių išlaikomoje berniukų gimnazijoje ypatingomis progomis šoka ir vienuoliai, tėvai ir broliukai. “Šoky pažinsime mes savo sielų gelmes”, kažkada dainuodavo Šabaniauskas. Tačiau kai tos “sielų gelmės” šokio judesiuose būna per daug ryškiai matomos, yra negražu. Bet šiuo atveju yra vi-

suomet negražu, nesvarbu, kas šoka. Kartais ir baleto judesiai gali būti labai iššaukiantys.

Jeigu šiandien privačiame pobūvyje ar salėje baliaus metu mane kunigas pakviestų šokti, pagal tradiciją išsižiočiau iš nustebimo, bet su malonumu priimčiau kvietimą, negalvodama nei apie celibato laužymą, nei apie žingsnį į bendrą gyvenimą.

A. Andriūšaitytė-Likanderienė

Pone Redaktoriau,

“Laiškų Lietuviams” š.m. birželio mėn. numeryje, skyriuje “Tėvynėje”, buvo paskelbta žinutė “Nauja knyga apie Salomėją Nėrį”. Informacija paimta iš Vilniuje leidžiamo žurnalo “Literatūra ir menas”, nr. 15. Kalbamoje knygoje esanti nušviečiama “lietuvių poezijos lakštingalas nuotaika, jausmai ir pergyvenimai”. Toliau cituojami Justino Marcinkevičiaus žodžiai, kad jau “nemokėtume ir negalėtume gyventi be Salomėjos”...

Man keista, kad ta informacija įdėta be jokio komentaro. Ar jau mes užmiršom, kad ta “lakštingala” lakštavo poetas Stalinui ir aplamai savo plunksna palaikė pavergėjus ir jų ideologijos bei santvarkos įgyvendinimą Lietuvoje. Ar mes jau “nebegalime ir nemokame gyventi” be savo tautos išdavikų?

Ta “lakštutė” buvo reikalinga maskoliams, gyva būdama; matyt, ji tebėra reikalinga ir mirusi. Minėtoje žinutėje pastebėta, kad knyga esanti skiriama mokykloms. Atseit, savo pragaištingą lietuvių nutautinimo bei maskolinimo darbą ji varys ir iš Anapus. . .

Visų nusikaltimų nusikaltimas yra tautos išdavystė.

Su pagarba

Vyt. Alantas

Mielas p. Alantai,

Skyriuje “Tėvynėje” duodamos kai kurios žinios iš Lietuvos. Jeigu ten cituojami žodžiai

iš kokios nors knygos ar žurnalo, tai dar nereikia, kad redakcija su tuo sutinka ir tai patvirtina. Tai yra tik gryna informacija. O dėl ko nepridedami komentarai? Kartais jie būna pridėdami, bet dažnai ten aprašomi dalykai taip yra visiems aiškūs, kad jokie komentarai nereikalingi. Dėl pridėtų redakcijos komentarų esame gavę net priešingų pasisakymų. Štai sakiny iš vieno skaitytojo laiško: “Nesuprantu, kam yra reikalingos tos redakcijos pastabos ir komentarai. Argi jūs manote, kad skaitytojais yra tokie neišmanėliai ir naivūs, kad jie patys nesupras, kas ir dėl ko ten buvo parašyta?”

Redakcija

DAR DĖL TO GINČO APIE ALTĄ IR PLB

Š.m. sausio mėn. numeryje buvo Viktoro Nako straipsnis “Neparduokime jaunimo balso”, kur jis palietė kai kuriuos diskutuotinus klausimus apie Altą ir PLB. Į tą jo straipsnį atsakė P. P. iš Detroito taip pat diskusiniu rašiniu (“L.L.” 102 psl.). Pagaliau savo nuomonę šiuo klausimu pareiškė ir Antanas Grinius (“L.L.” 216 psl.). Dabar vėl gavome P. P. iš Detroito laišką, kuriame jis teigia, kad A. Grinius jo minčių nesupratęs, nes neskaitęs visų jo pasisakymų spaudoje jau nuo 1950 m., kur jis kaip tik ne kartą rašęs, kad Amerikoje jau buvusi lietuvių bendruomenė, kai dar nebuvo Altos. Jis priduria, kad A. Grinius esąs jo kaimynas, todėl jį kviečia užėiti ir pasiskaityti iškarpa iš laikraščio, kur jis šiuo klausimu yra rašęs.

Tik mums nelabai aišku, dėl ko du kaimynai negali, vienas pas kitą užėję, tokius klausimus išsiaiškinti. Dėl ko jie turi vienas kitą kvieisti per spaudą? Tai čia yra ne pirmas toks įvykis. Labai dažnai mūsų spaudoje tenka skaityti tokių samprotavimų, įtarinėjimų, įvairių klausimų kėlimų, kuriuos būtų galima daug lengviau išsiaiškinti, jeigu vienas su kitu susitiktų ir atvirai išsikalbėtų.

Redakcija

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KONKURSAS

Skelbiame septynioliktąjį straipsnio konkursą. Konkurso temos: vyrams — **Kokią norėčiau turėti žmoną;** moterims — **Koki norėčiau turėti vyrą;** jaunimui — **Kokius norėčiau turėti tėvus.** Jaunimui dar skiriame ir kitą temą — **Jaunimas ir religija.** Čia reikia pana-
grinėti, ar jaunimas domisi religija, ar nuo jos tolsta. Kokios priežastys?

Straipsnis turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir, įdėjus atskirame vokelyje savo tikrąją pavardę, adresą bei telefoną, atsiųstas redakcijai iki šių metų gruodžio mėn.

31 dienos.

Už geriausius rašinius skiriamos penkios premijos: I — 150 dol., II — 100 dol., III — 75 dol., IV — 50 dol., V — 25 dol. Premijų mecenatai: Jolita ir Vida Kriauceliūnaitės — 150 dol., Birutė Lieponytė — 100 dol., Ona ir Vincas Kuliešiai — 100 dol., Stefanija Rudokienė — 50 dol.

Vertinimo komisija bus paskelbta vėliau. Laimėtojams premijos bus įteiktos “Laiškų Lietuviams” koncerte 1976 m. vasario mėn. 22 d., sekmadienį, Jaunimo Centre. Koncerto programą atliks Rimas Strimaitis (tenoras) ir Praurimė Ragienė (sopranas), akompanuojant Manigirdui Motekaičiui.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Feliksas Jucevičius. MENAS spalvų ir formų žaisme. Išleista 1975 m. Spaudė Immaculata spaustuvė, Putnam, Conn. 240 psl., kaina 5 dol.

DR. PRANAS PADALIS. 1911 - 1971 m. Atsiminimai, kuriuos pateikė: M. Avietėnaitė, K. Brazauskas, kun. V. Dabušis, dr. A. Darnusis, dr. J. Kazickas, A. Kazickienė, J. Km., J. Laučka, D. Padalienė, J. Pažemėnas. Spaudai paruošė J. Brazaitis. Užsklandas piešė P. Jurkus. Išleista velionio bičiulių lėšomis. 78 psl., kaina nepažymėta.

Petras Urbaitis. KINIJA — AZIJOS MILŽINAS. Lietuvių Saleziečių leidinys. Roma, 1974 m. Idomois informacijos apie Kiniją ir apie Tėvų Saleziečių veiklą joje. Kieti viršeliai, gausiai iliustruota, 364 psl., kaina 15 dol.

A LITHUANIAN BIBLIOGRAPHY. Adomo ir Filomenos Kantautų paruošta anglų kalba bibliografija, kurioje surinkta lietuvių kalba išleistos knygos ir straipsniai, esantieji įvairiose Amerikos ir Kanados bibliotekose. Išleido The University of Alberta Press 1975 m. Kieti viršeliai, 725 psl., kaina 10 dol.

Bronius Budriūnas. TU VILNIUJ PASILIK, VALDOVE. Kantata Gedimino sostinės 650 m. jubiliejui. Mišriam chorui, basbaritonui ir deklamatoriui. Libretas Kazio Bradūno. Finansavo prel. Juozas Karalius. Leidinį platina Liet. Kat. Religinė Šalpa. Didelis formatas, 32 psl., kaina 2 dol.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Redaktorius — Juozas Valšnys, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Marija Eivaitė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Algirdas Kurauskas, Nijolė Užubalienė. Administracija: Petras Kleinotas, S.J., Ir Aleksandra Likanderienė. Viršelis — Algirdo Kurausko. Skyrių vinjetės — Jūratės Eidukaitės. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, Ill. 60636. Telef. — 737-8400. Spaustuvė — Immaculata Press, Putnam, Conn. 06260. Metinė prenumerata — 6 dol., atskiras numeris — 60 centų.